

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชนในเทศบาลตำบลห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชน ทั้งในระดับภายในชุมชนและระดับภายนอกชุมชน ว่ามีการใช้ปัจจัยการผลิต การจ้างงาน การกระจายผลผลิต ความรับผิดชอบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคอย่างไรบ้าง การศึกษาครั้งนี้จัดทำโดยการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้ทำการศึกษารุขกิจจำนวน 25 แห่งโดยได้จำแนกประเภทของธุรกิจออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้ 1) ธุรกิจภาคเอกชน แบ่งย่อยเป็น ภาคการผลิต 5 ธุรกิจร้านค้า 7 ร้าน ตลาดสด 3 ตลาด 2) วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน 9 กลุ่ม และ 3) สหกรณ์ 1 สหกรณ์ รวมทั้งหมด 25 แห่ง ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 7 ด้านดังนี้ คือ

4.1 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

เทศบาลตำบลห้างฉัตร ตั้งอยู่ในเขตอำเภอห้างฉัตร ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ตอนกลางของจังหวัดลำปาง ห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1039 (ถนนสายลำปาง-ห้างฉัตร) เป็นระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอห้างฉัตรประมาณ 4 กิโลเมตร

เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,567 ไร่ เป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอห้างฉัตร แบ่งเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้างฉัตรใต้ บ้านห้างฉัตรเหนือ บ้านแม่สาว บ้านสถานี บ้านแพะ บ้านขามแดง บ้านปิ่นจ้าว บ้านหัวหนอง และบ้านปางม่วง

เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 9,952 คน เป็นประชากรชายจำนวน 4,764 คน และประชากรหญิงจำนวน 5,188 คน มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 3,896 หลังคาเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม รองลงมาคือรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

4.2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจเอกชน วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน และสหกรณ์

การศึกษาความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชนในเทศบาลตำบลห้วยฉัตร ผู้ศึกษาได้แบ่งประเภทของธุรกิจออกเป็น 3 ประเภท คือ 1.ธุรกิจภาคเอกชน 2.วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน และ 3.สหกรณ์ รวมธุรกิจตัวอย่างทั้งสิ้น 25 ธุรกิจ

ผู้ศึกษาได้แบ่งธุรกิจภาคเอกชนออกเป็น 3 ส่วนย่อยๆ ได้แก่ ภาคการผลิต ร้านค้า และตลาด รวมทั้งหมด 15 ธุรกิจ ดังนี้ 1) ภาคการผลิต ได้แก่ บริษัทถาวรลำปาง จำกัด, โรงเผาถ่านสรรชัย, ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย, ฟาร์มไก่กาญจนก, โรงสีโชควันชื่น 2) ร้านค้า ได้แก่ ร้านจันทร์หอมพาณิชย์, ร้านสุนทรพาณิชย์, ร้านสมายซอป แอนด์ พรินซ์พันธ์, ร้านผินฮับ, ร้านนนท์พาณิชย์, บ้านสวนเซรามิกซ์ และห้างฉัตรการค้า 3) ตลาด ได้แก่ ตลาดบ้านแม่ฮาว ตลาดบ้านปิ่นงิ้ว และตลาดบ้านป่าไคร้ รายละเอียดธุรกิจเอกชนได้แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.1

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน มีทั้งกลุ่มที่ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค โดยกลุ่มที่ผลิตสินค้าอุปโภค ได้แก่ กลุ่มกระดาษสา, กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน, กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่อง ตะไคร้หอม, กลุ่มไม้ผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัณฑ์ เกมส์ไม้) และกลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด กลุ่มที่ผลิตสินค้าบริโภค ได้แก่ กลุ่มใส่อ้วสบันงา, กลุ่มน้ำพริกดาบพริกแกง และกลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้านหัวหนอง ดังตารางที่ 4.1

สหกรณ์เป็นสหกรณ์เกี่ยวกับสินค้าบริโภคทั้งหมด คือ สหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร จำกัด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปและลักษณะผลิตภัณฑ์ของธุรกิจเอกชน วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน และสหกรณ์

รายชื่อธุรกิจ	ข้อมูลทั่วไปและลักษณะทั่วไปของธุรกิจ
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)	
1. บริษัท ดาวรล้าปาง จำกัด	โรงงานไม้แปรรูปขนาดใหญ่ ผลิตสินค้าประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน และเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็ก โดยผลิตเพื่อส่งออกทั้งหมด
2. โรงเผาถ่านสรรชัย	เป็นโรงเผาถ่านสำหรับใช้หุงต้ม
3. ฟาร์มไก่กาญจนก	เป็นฟาร์มไก่ภายใต้การควบคุมดูแลจากบริษัท เบทาโกร จำกัด
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น	โรงสีข้าวโชควันชื่นเป็นโรงสีข้าวขนาดกลาง ที่สีข้าวเหนียว และข้าวเจ้าหลายพันธุ์ ได้รับการรับรองจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย	เป็นธุรกิจที่นำเศษวัสดุจากโรงงานไม้แปรรูปมาผลิตเป็นผงรูป ผงจันทร์ขาวและไม้ก้านรูป
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)	
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	เป็นร้านที่จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างขนาดใหญ่
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์	ร้านของชำขนาดใหญ่ จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคทุกชนิด
3. ร้านนนท์พาณิชย์	ร้านนนท์พาณิชย์เป็นร้านที่รับซื้อขยะรีไซเคิล โดยให้ราคาตามน้ำหนักและประเภทของขยะ
4. ร้านสมายชอป แอนด์ ฟริชชีนพาร์ท	เป็นร้านที่รับทำเหล็กคัต กรงนก กรงสุนัข และเพลสำหรับเครื่องจักร
5. ร้านผินฮับ	ร้านผินฮับเป็นร้านที่จำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วไป รถมอเตอร์ไซค์ เครื่องตัดหญ้า เป็นต้น
6. ห้างฉัตรการค้า	จำหน่ายน้ำแข็งและน้ำดื่ม

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	ข้อมูลทั่วไปและลักษณะทั่วไปของธุรกิจ
7. บ้านสวนเซรามิกส์	บ้านสวนเซรามิกส์ เป็นร้านที่จำหน่ายเซรามิกส์ เช่น ถ้วยชาม แจกัน ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)	
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว 2. ตลาดบ้านปิ่นง้าว 3. ตลาดบ้านป่าไคร้	ทั้งสามตลาดมีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นตลาดที่จำหน่ายอาหารสด อาหารแห้ง ผัก ผลไม้ ขนมหวาน เป็นต้น
วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน	
1. กลุ่มไต้ฮั่วสบันงา	กลุ่มไต้ฮั่วสบันงาผลิตไต้ฮั่วหมู ไร้มัน ไต้ฮั่วปลาสมุนไพร ไต้ฮั่วหมูสมุนไพร ซึ่งเป็นสินค้า OTOP
2. กลุ่มกระดาษสา	เป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลิตกระดาษสาประเภทต่าง เช่น กระดาษสาฟางข้าว กระดาษสาไร้ไซเคิล กระดาษสานั่งสีพิมพ์
3. กลุ่มน้ำพริกลาบพริกแกง	เป็นกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำน้ำพริกลาบ และน้ำพริกแกง
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน	เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันทำเจลล้างมือ สบู่ และน้ำยาล้างจาน โดยมีกลิ่นหอมจากสมุนไพรไทย
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม	เป็นกลุ่มที่ทำสเปรย์ตะไคร้ใช้ฉีดกันยุง ยาหม่องตะไคร้หอมใช้บรรเทาอาการอักเสบ แผลงสัตว์กัดต่อย
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสัก	เกิดจากการรวมตัวของสมาชิก เพื่อทำเครื่องดื่มสมุนไพรแบบผง เช่น ชิงผงสำเร็จรูป แก้วฮวยผงสำเร็จรูป มะตูมผงสำเร็จรูป เป็นต้น

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	ข้อมูลทั่วไปและลักษณะทั่วไปของธุรกิจ
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุภัทร์ เกมส์ไม้)	เป็นกลุ่มที่นำไม้ยางพาราที่เหลือจากโรงงานอุตสาหกรรมมาทำเป็นเกมส์ไม้พัฒนาทักษะ โดยแต่ละเกมส์จะสอดแทรกความเพลิดเพลินเข้าไปด้วย
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้านหัวหนอง	เป็นกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำข้าวแต่น้ำแดงประเภทต่างๆ เช่น ข้าวแต่น้ำแดงหมูหยอง ข้าวแต่น้ำแดงพืช ข้าวแต่น้ำแดงสาหร่าย ข้าวแต่น้ำแดงอบเนย เป็นต้น
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	เป็นกลุ่มที่นำวัสดุหลักคือกะลา มาประดิษฐ์เป็นของตกแต่งบ้าน เช่น โคมไฟกะลา กระเป๋าสร้อย เป็นต้น
สหกรณ์	
สหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร จำกัด	เป็นสหกรณ์ที่รับซื้อสินค้าการเกษตรจากสมาชิกที่เป็นเกษตรกร และเป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าเกษตร

ที่มา: จากการศึกษา

4.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชนด้านวัตถุดิบหลักของผลิตภัณฑ์

ธุรกิจจะผลิตสินค้าได้จะต้องอาศัยวัตถุดิบเพื่อเป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตสินค้า จำหน่ายแก่ผู้บริโภค ดังนั้นธุรกิจจะต้องนำเข้าวัตถุดิบทั้งจากในชุมชนหรือนอกชุมชน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสินค้าที่ผลิต และความต้องการของธุรกิจนั่นเอง

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจภาคเอกชนส่วนใหญ่จะมีการนำเข้าวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน เนื่องจากเป็นวัตถุดิบที่ภายในชุมชนไม่มี ภาคการผลิต เช่น บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด ต้องนำเข้าไม้ยางพารา ไม้อัด จากจังหวัดชุมพรและจังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือห้างหุ้นส่วนสถาพรชัย จำกัด ซื้อเปลือกไม้บึงซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำผงรูป นำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว เวียดนาม และซื้อไม้ไผ่ทุกชนิด เพื่อเป็นวัตถุดิบหลักในการทำไม้ก้านรูป จากอำเภอจาว อำเภอแจ้ห่ม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ภาคร้านค้า เช่น ร้านผิบบับ ต้องสั่งสินค้าจากตัวแทนจำหน่ายในตัวเมืองจังหวัดลำปางมาจำหน่ายที่ร้าน หรือร้านจันทร์หอมพาณิชย์ ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากร้านค้าในตัวเมืองจังหวัดลำปางเช่นกัน มีเพียงตลาดสดทั้งสามตลาดเท่านั้นที่มีนำเข้าวัตถุดิบจากในชุมชน นั่นคือโดยสินค้าเกษตรแทบทุกชนิดมาจากเกษตรกรภายในชุมชน

ด้านวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน ได้นำเข้าวัตถุดิบการผลิตจากภายในชุมชนเกือบทั้งหมด ทั้งนี้เพราะวัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร ซึ่งในชุมชนเป็นผู้ปลูกเอง หรือเศษไม้ที่เหลือจากการผลิตของโรงงานไม้แปรรูปในชุมชน จะมีเพียงบางส่วนที่ต้องนำเข้าจากนอกชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ไม่มีในท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโอบบ้านหัวหนอง ซื้อข้าวจ้าวจากโรงสีบ้านแม่ฮาว ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำข้าวแต่น้ำ หรือกลุ่มอำนวยการกะลา แอนด์ เมด ที่ซื้อกะลาจากชาวบ้านในชุมชน และซื้อเชือกฝักตบชวาจากจังหวัดอยุธยา นอกจากนี้บางกลุ่มต้องการซื้อวัตถุดิบหลักจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพของสินค้ามีมาตรฐาน เช่น กลุ่มใส่อ้วสบันงา ที่ซื้อเนื้อหมูจากบริษัทเบทาโกร จำกัด เพราะมั่นใจในคุณภาพของเนื้อหมูจากบริษัทเบทาโกร จำกัด

สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ได้รับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกเท่านั้น โดยสินค้าที่รับซื้อส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าวจ้าว ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตองและพันธุ์ กข.10 นอกจากนี้ยังมีข้าวโพดหวานและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อีกด้วย

รายละเอียดการใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบของธุรกิจแต่ละประเภท ได้แสดงในดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงการใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของธุรกิจเอกชน

รายชื่อธุรกิจ	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายในชุมชน	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายนอกชุมชน
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)		
1. บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- ไม้ยางพารา ซึ่งมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี - ไม้อัด, ไม้ MDF, กาว, สีและแล็กเกอร์ ซึ่งมาจากจังหวัดชลบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ
2. โรงเผาถ่านสรรชัย	- เศษไม้ยางพารา, ไม้มะม่วงและไม้ฉำฉา ซึ่งธุรกิจซื้อจากเศษไม้จากโรงงานแปรรูปไม้ในเขตอำเภอห้างฉัตร	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
3. ฟาร์มไก่กาญจนก	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- เนื่องจากเป็นฟาร์มไก่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของบริษัทเบทาโกร จำกัด ธุรกิจจึงได้รับลูกไก่พันธุ์เนื้อจากบริษัทโดยตรง โดยบริษัทจะนำมาส่งให้ - ยาและอาหารไก่ก็ได้รับจากบริษัทเบทาโกร จำกัด เช่นกัน
4. โรงสีข้าวโชควันชั้น	- ข้าวเหนียว, ข้าวเจ้า รับซื้อจากชาวนา ในอำเภอห้างฉัตร	- ข้าวเหนียว, ข้าวเจ้า รับซื้อจากชาวนาในจังหวัดลำปาง
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย	- ไม้เลื้อย เศษไม้ยางพารา และไม้กระถิน เป็นวัตถุดิบหลักในการทำผนังทึบขาว ซึ่งซื้อจากโรงงานไม้แปรรูปใน อ.ห้างฉัตร	- เปลือกไม้บง เป็นวัตถุดิบหลักในการทำผนัง นำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว เวียดนาม - ไม้ไฟทุกชนิด วัตถุดิบหลักในการทำไม้ก้านรูป ซึ่งซื้อจาก อ.งาว อ.แจ้ห่ม อ.เสริมงาม จังหวัดลำปาง

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายในชุมชน	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายนอกชุมชน
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)		
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- สินค้า และวัสดุก่อสร้างทุกชนิดซื้อจากร้านค้าในตัวเมืองจังหวัดลำปาง บางส่วนสั่งจากบริษัทโดยตรง
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- สินค้าทั้งหมดสั่งซื้อมาจากบริษัทโดยตรง และบางส่วนซื้อจากร้านในตัวอำเภอเมือง
3. ร้านนนท์พาณิชย์	- เศษเหล็ก ซื้อจากโรงงาน - เศษกระดาษ ซื้อจากโรงงานและร้านค้า - ขวดแก้ว ซื้อจากโรงงาน, ร้านค้า และคนในชุมชนซึ่งวัตถุดิบทั้งสามชนิดซื้อจากท้องถิ่นทั้งหมด โดยทางธุรกิจไปซื้อเอง บางส่วนมีลูกค้ามาขายให้ที่ร้าน	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
4. ร้านสมายชอป แอนด์ ฟรีชชั่นพาร์ท	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- เหล็กแต่ละชนิด สั่งซื้อจากร้านค้าในตัวเมือง จังหวัดลำปาง
5. ร้านผินฮับ	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- สินค้าทุกชนิดร้านสั่งจากตัวแทนจำหน่ายในตัวเมือง จังหวัดลำปาง
6. ห้างฉัตรการค้า	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- น้ำแข็ง และน้ำดื่มได้ซื้อจากร้านในตัวเมือง จังหวัดลำปาง
7. บ้านสวนเชรามิกส์	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน	- เชรามิกส์ที่นำมาจำหน่าย ทางร้านได้รับซื้อจากโรงงานเชรามิกส์นอกชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเชรามิกส์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานของโรงงาน จึงรับมาจำหน่ายในราคาถูก
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)		
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว 2. ตลาดบ้านปิ่นจ้าว 3. ตลาดบ้านป่าไค้	<ul style="list-style-type: none"> สินค้านเกษตรส่วนใหญ่พ่อค้า แม่ค้าเพาะปลูกเอง แล้ว นำมาขายในตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> สินค้าบางอย่างเช่น อุปกรณ์ ทำอาหาร ของใช้ต่างๆ พ่อค้าแม่ค้า รับมาจากในตัวอำเภอเมือง

ที่มา: จากการศึกษา

4.3.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของธุรกิจเอกชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)

1) บริษัท ดาวาล่าปาง จำกัด ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชน เนื่องจากวัตถุดิบหลักบางชนิดไม่มีในชุมชน นอกจากนี้วัตถุดิบจากนอกชุมชนเป็นวัตถุดิบที่มีมาตรฐานตามต้องการของธุรกิจมากที่สุด โดยในขณะนี้ทางบริษัทได้เริ่มมีการปลูกยางพารา เพื่อที่จะได้ลดต้นทุนการสั่งซื้อวัตถุดิบจากนอกชุมชน

2) โรงเผาถ่านสรรพชัย ในการเผาถ่านทางโรงงานจะซื้อเศษไม้จากโรงงานไม้แปรรูปในชุมชน ซึ่งในกรณีนี้จะช่วยลดต้นทุนการขนส่ง เนื่องจากประหยัดค่าขนส่งและค่าบรรทุกลงจากการซื้อเศษไม้ในชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยลดขยะจากโรงงานอุตสาหกรรมอีกด้วย

3) ฟาร์มไก่กาญจนก ลูกไก่ที่ฟาร์มนำมาเลี้ยงได้รับมาจากบริษัทเบทาโกร จำกัดทั้งหมด รวมไปถึงอาหาร ยาและวัคซีนด้วย เนื่องจากฟาร์มไก่กาญจนกเป็นฟาร์มที่ได้รับการควบคุมดูแลจากบริษัทโดยตรง จึงไม่มีการใช้วัตถุดิบจากภายนอกชุมชน

4) โรงสีข้าวโชควันชื่น ข้าวที่สีทั้งหมดมีทั้งจากชาวนาในชุมชน และจากชาวนาภายในจังหวัดลำปาง

5) ห้างหุ้นส่วนสามัญ สภาพรชัย ใช้วัตถุดิบบางส่วน เช่น ขี้เลื่อย เศษไม้ยางพารา ซื้อจากโรงงานไม้แปรรูปในชุมชน และไม้ไผ่ทุกชนิดซื้อจากต่างอำเภอ คือ อ.งาว อ.แจ้ห่ม และอ.เสริมงาม

สรุปการศึกษาธุรกิจเอกชน ภาคการผลิต พบว่าธุรกิจที่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนด้านวัตถุดิบหลักมากที่สุดคือ โรงเผาถ่านสรรพชัย ซึ่งมีการใช้วัตถุดิบหลักจากในชุมชนทั้งหมดคือ ใช้เศษไม้จากโรงงานไม้แปรรูปสำหรับการเผาถ่าน ซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนไปในตัว ต่างกับธุรกิจอื่นๆ ซึ่งต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากนอกชุมชน ทำให้เงินทุนสำหรับซื้อวัตถุดิบตกไปอยู่กับภายนอกชุมชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)

1) ร้านสุนทรพาณิชย์ ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากภายในชุมชน เนื่องจากเป็นร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างซึ่งต้องซื้อสินค้าทั้งหมดจากนอกชุมชน

2) ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ สินค้าที่จำหน่ายในร้านซื้อจากร้านค้าขนาดใหญ่ภายนอกชุมชน แล้วนำมาจำหน่ายต่อให้กับคนในชุมชน จึงไม่มีการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น

- 3) ร้านนนท์พาณิชย์ ขยะที่รับซื้อมาจากธุรกิจ ร้านค้า และชาวบ้านในชุมชนทั้งหมด ไม่มีการรับซื้อจากภายนอกชุมชน
- 4) ร้านสมายชอป แอนด์ พรินซ์พาร์ท ซื้อเหล็กจากภายนอกชุมชนเพื่อการผลิตสินค้า เนื่องจากภายในท้องถิ่นไม่มีวัตถุดิบที่ร้านจำเป็นต้องใช้
- 5) ร้านผินฮับ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ รถจักรยานยนต์ ทางร้านซื้อจากบริษัทผู้ผลิตโดยตรง และบางส่วนซื้อจากร้านนอกชุมชนแล้วนำมาจำหน่ายต่อ จึงไม่มีการใช้วัตถุดิบหรือสินค้าจากในชุมชนมาจำหน่าย
- 6) ห้างฉัตรการค้า ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชนเพื่อมาจำหน่าย เนื่องจากภายในชุมชนไม่มีการผลิตสินค้าที่ทางร้านจำหน่าย นั่นคือ น้ำแข็งและน้ำดื่ม
- 7) บ้านสวนเซรามิกส์ เซรามิกส์ที่ร้านรับมาจำหน่ายมาจากนอกชุมชนทั้งหมด เนื่องจากโรงงานเซรามิกส์ในท้องถิ่นไม่มีการจำหน่ายให้กับบุคคลภายนอก หรือบางส่วนโรงงานเองก็มีร้านค้าของตนเองเพื่อรองรับเซรามิกส์ที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงทำให้บ้านสวนเซรามิกส์ต้องไปซื้อเซรามิกส์จากนอกชุมชนเพื่อมาจำหน่าย

สรุปการศึกษาธุรกิจเอกชน (ภาคร้านค้า) สิ่งที่พบคือ ธุรกิจเกือบทั้งหมดทำหน้าที่เป็นผู้กระจายสินค้าจากภายนอกชุมชนสู่ในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่สินค้าที่จำหน่ายนั้นต้องนำมาจากภายนอกชุมชน จึงไม่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนด้านวัตถุดิบมากนัก มีเพียงหนึ่งธุรกิจที่ทำหน้าที่รับซื้อวัตถุดิบจากในชุมชน นั่นคือ ร้านนนท์พาณิชย์ซึ่งรับซื้อขยะรีไซเคิลจากในชุมชนทั้งหมด แล้วนำไปจำหน่ายต่อกับนอกชุมชน ดังนั้นจะเห็นว่าร้านนนท์พาณิชย์มีความเชื่อมโยงกับชุมชนมากที่สุด คือมีการเพิ่มรายได้ให้ชุมชนจากการนำขยะมาขายที่ร้าน นอกจากนี้ยังเป็นการลดปริมาณขยะในชุมชนไปในตัว

ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาดสด)

ตลาดทั้งสามถือเป็นตัวกลางกระจายสินค้าจากผู้ผลิตหรือเกษตรกรสู่ชาวบ้านในชุมชน จึงถือว่าเป็นธุรกิจที่ใกล้ชิดกับชุมชนมาก ซึ่งชุมชนในที่นี้หมายถึงผู้บริโภคที่มาจับจ่ายใช้สอยที่ตลาดดังนั้นในการพิจารณาความเชื่อมโยงด้านวัตถุดิบของตลาดจึงมีอาจอธิบายได้ เนื่องจากเป็นเพียงตัวกลางในการซื้อขายสินค้าเท่านั้น แต่หากมองในมุมที่ตลาดเป็นตัวกลางเชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคเข้าหากัน ก็นับว่าตลาดมีความเชื่อมโยงกับชุมชนมากที่สุด

ดังนั้นจากการศึกษาความเชื่อมโยงด้านใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของธุรกิจเอกชน พบว่าธุรกิจเอกชนไม่มีความเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กับชุมชนในด้านการใช้

วัตถุดิบ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะโดยทั่วไปของธุรกิจและการดำเนินการต่างๆ มีความจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบหลักจากภายนอกชุมชน เพื่อการผลิตหรือเพื่อการดำเนินงาน ดังนั้นจึงไม่มีการนำวัตถุดิบจากในชุมชนมาใช้เพื่อสนับสนุนการผลิต

ตารางที่ 4.3 แสดงการใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายชื่อธุรกิจ	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายในชุมชน	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายนอกชุมชน
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน		
1. กลุ่มไส้อ้วบ बना	- เนื้อปลา วัตถุดิบหลักในการทำไส้อ้วบ ปลาสมุนไพโร ซื่อจากร้านประจำที่ตลาดบ้านปันง้าว - เครื่องปรุง เช่น ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด สำหรับใช้เป็นเครื่องปรุง ซื่อจากร้านประจำที่ตลาดบ้านปันง้าว	- เนื้อหมู วัตถุดิบหลักในการทำไส้อ้วบไร้มัน และไส้อ้วบสมุนไพโร ซื่อจากบริษัทเบทาโกร จำกัด
2. กลุ่มกระดาษสา	- ฟางข้าว ใช้ทำกระดาษฟางข้าว ได้รับจากชาวนาในชุมชน - กระดาษรีไซเคิลต่างๆ ได้รับจากโรงเรียนในชุมชน	- เชื้อสา ใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตกระดาษ ซื่อจากร้านค้าในตัวอำเภอเมือง
3. กลุ่มน้ำพริกถาบพริกแกง	- พริกแห้ง เครื่องเทศ กระเทียม หอมแดง ทั้งหมดซื่อจากตลาดบ้านปันง้าว อ.ห้างฉัตร	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน	- ว่านหางจระเข้ - มะนาว ซื่อจากตลาดบ้านปันง้าว อ.ห้างฉัตร	- หัวน้ำหอม เกร็ดน้ำหอม - สารสกัดแดงกวา - กรดมะนาว - เนื้อสบู่ เกร็ดสบู่ - ไตรโคซาน ใช้สำหรับฆ่าเชื้อโรค ทั้งหมดซื่อจากร้านค้าในตัวอำเภอเมือง จ.ลำปาง
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม	- ตะไคร้หอม ทางกลุ่มปลูกเอง	- น้ำมันตะไคร้หอม - การบูร เมนทอล พิมเสน จีฟี่บริสุทธิ์ เอททิลแอลกอฮอล์ ซื่อจากร้านค้าในตัวอำเภอเมือง

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายในชุมชน	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายนอกชุมชน
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก	- สมุนไพรต่างๆ เช่น ขิง แก้วขวย มะตูม กระชายดำ คำฝอย ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำสมุนไพรผง ทั้งหมดซื้อจากตลาดในตัวอำเภอเมือง	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุภัทร์ เกมส์ ไม้)	- เศษไม้ยางพาราและไม้ฉำฉา ซื้อจากโรงงานแปรรูปไม้ใน อ.ห้างฉัตร - แล็กเกอร์ กระจายทราย ซื้อจากร้านค้าใน อ.ห้างฉัตร	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โมบ้านหัวหนอง	- ข้าวเจ้า ซื้อจากโรงสีบ้านแม่ฮาว ต.ห้างฉัตร - น้ำตาล น้ำอ้อย น้ำแดงโม งาขาวงาค่า หมูหยอง และเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ซื้อจากตลาดใน อ.ห้างฉัตร	ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
9. กลุ่มอำนวยการกะลา แสนด์เมค	- กะลา และส่วนอื่นๆ ของคั้นมะพร้าว และไม้กระทอน ซื้อจากชาวบ้านในชุมชน	- เชือกฝักตบขวา สั่งซื้อจากจังหวัดอุบลราชธานี

ที่มา: จากการศึกษา

4.3.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

1) กลุ่มไส้อั่วสบันงา วัตถุดิบหลักมีทั้งซื้อจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยทั่วไปเป็นสินค้าเกษตรทั้งสิ้น โดยเนื้อหมูเป็นวัตถุดิบเพียงอย่างเดียวที่ทางกลุ่มต้องซื้อจากบริษัทเบทาโกร จำกัด เนื่องจากมั่นใจในคุณภาพของเนื้อหมูของบริษัทเบทาโกรมากกว่าการซื้อจากตลาดสดทั่วไป

2) กลุ่มกระดาศา ในการผลิตกระดาศานั้น วัตถุดิบที่สำคัญก็คือเชื้อสา ซึ่งทางกลุ่มต้องซื้อจากร้านค้านอกชุมชน เนื่องจากไม่มีจำหน่ายในชุมชน ส่วนฟางข้าวและกระดาศรีไซเคิลได้รับจากชาวนาและโรงเรียนในชุมชน

3) กลุ่มน้ำพริกถาพริกแกง วัตถุดิบหลักทั้งหมดเป็นสินค้าเกษตร ดังนั้นจึงซื้อจากในชุมชนทั้งหมด เช่น ตลาด หรือซื้อจากเกษตรกรโดยตรง

4) กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน วัตถุดิบหลักที่ซื้อจากภายนอกชุมชนนั้นเป็นสิ่ง
 ที่ในชุมชนไม่มีและไม่สามารถผลิตขึ้นเองได้

5) กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม วัตถุดิบหลัก คือ ตะไคร้หอม ซึ่ง
 สมาชิกกลุ่มช่วยกันปลูกไว้ใช้เอง ซึ่งทำให้ลดต้นทุนส่วนนี้ไปได้ มีเพียงวัตถุดิบหลักบางส่วนที่ต้อง
 ซื้อจากนอกชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถผลิตเองได้

6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสัก วัตถุดิบหลักในการผลิตของกลุ่มคือสมุนไพรทั้งหมด
 ซึ่งทางกลุ่มซื้อจากในชุมชน และไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน เนื่องจากวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้
 เป็นสิ่งที่ในชุมชนมีอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องซื้อจากนอกชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้
 ให้กับเกษตรกรในชุมชนอีกด้วย และทำให้ไม่มีต้นทุนการขนส่งวัตถุดิบจากนอกชุมชน

7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทร้ เกมส์ไม้) ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากนอกชุมชน
 เนื่องจากวัตถุดิบหลักที่ใช้สามารถซื้อได้จากในชุมชนโดยตรง

8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โม่บ้านหัวหนอง วัตถุดิบหลักทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น ข้าว
 ข้าว ธัญพืช แดง โม่ เป็นต้น สามารถซื้อจากในชุมชนได้ จึงไม่มีความจำเป็นต้องซื้อจากนอกชุมชน

9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด วัตถุดิบหลักส่วนใหญ่ซื้อจากคนในชุมชน มีเพียง
 เชือกฝักตบชาที่ต้องสั่งซื้อจากจังหวัดอยุธยา เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่มีจำหน่ายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน มีความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการใช้
 วัตถุดิบมากที่สุด เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบหลักจากในชุมชนทุกกลุ่ม แต่จะมีเพียงบางกลุ่มที่ยังต้อง
 อาศัยวัตถุดิบจากภายนอกชุมชนอยู่ เพราะวัตถุดิบบางอย่างไม่สามารถผลิตเองได้หรือไม่มีในชุมชน
 ซึ่งในกรณีนี้อาจทำให้การดำเนินงานของกลุ่มติดขัดได้ หากแหล่งวัตถุดิบภายนอกนั้นๆ เกิดปัญหาที่
 ไม่ได้คาดการณ์ขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการผลิตของกลุ่มได้ ในกรณีนี้กลุ่มต่างๆ อาจต้องหาวัตถุดิบใน
 ท้องถิ่นเพื่อทดแทนการพึ่งพาจากภายนอก หรือแม้แต่กลุ่มที่ต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน
 เพราะไม่มั่นใจในคุณภาพของวัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งส่วนนี้ทางกลุ่มไม่สามารถควบคุมได้ ต้อง
 อาศัยความร่วมมือจากผู้ผลิตต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมคุณภาพ
 การผลิตให้เข้มงวดมากขึ้น รวมไปถึงการจำหน่ายด้วย ซึ่งก็จะทำให้วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านไม่
 ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอก หรืออย่างน้อยก็มีการพึ่งพาในจำนวนที่ลดลง

ตารางที่ 4.4 แสดงการใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของสหกรณ์

รายชื่อธุรกิจ	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายในชุมชน	วัตถุดิบหลักที่มาจากภายนอกชุมชน
สหกรณ์		
สหกรณ์การเกษตร ห้างฉัตร จำกัด	- ข้าวเจ้า, ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตองและ พันธุ์ กข.10 - ข้าวโพดหวานและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เป็นผู้นำมา จำหน่ายให้	-

ที่มา: จากการศึกษา

4.3.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านใช้วัตถุดิบหลักและแหล่งที่มาของวัตถุดิบหลักของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จะรับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกสหกรณ์เท่านั้น ดังนั้นสินค้าเกษตรทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อจึงมาจากในชุมชนทั้งหมด จึงถือได้ว่ามีความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านวัตถุดิบ ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้จากขายสินค้าเกษตรโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมักจะมีการกดราคาสินค้าเสมอ

สรุปผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านวัตถุดิบและแหล่งที่มาของวัตถุดิบพบว่า ธุรกิจเอกชนไม่มีการใช้วัตถุดิบหลักในการผลิตจากในชุมชน เนื่องจากลักษณะทั่วไปของธุรกิจมีความจำเป็นต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอก ในขณะที่วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน และสหกรณ์ มีการใช้วัตถุดิบจากในชุมชนทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน ดังนั้นหากธุรกิจต้องการให้เกิดความเชื่อมโยงกับชุมชน อาจทำได้โดยให้ธุรกิจแต่ละประเภทมีการดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันในด้านการใช้วัตถุดิบ เช่น ธุรกิจเอกชนอาจพิจารณาเลือกใช้วัตถุดิบในชุมชนในการผลิตทดแทนการใช้วัตถุดิบจากภายนอก ช่วยให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ชุมชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีการกระจายรายได้ในชุมชน เป็นต้น ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในลำดับต่อไป

4.4 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการ

แรงงานเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตที่สำคัญในทางเศรษฐศาสตร์นอกเหนือจาก ที่ดิน แรงงาน และผู้ประกอบการ ดังนั้นธุรกิจจะต้องอาศัยแรงงานเพื่อทำให้เกิดการผลิต และได้สินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการ ในที่นี้ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ ด้านการจ้างงาน ค่าจ้าง และสวัสดิการที่แรงงาน ได้รับ ซึ่งมีผลการศึกษาดังนี้

4.4.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการของธุรกิจเอกชน

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจเอกชนมีการจ้างแรงงานจากในชุมชนมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.3 รองลงมาคือการจ้างแรงงานจากนอกชุมชน ร้อยละ 13.3 และแรงงานต่างด้าวร้อยละ 0.56 โดยธุรกิจมีเหตุผลว่าแรงงานต่างด้าวสามารถทำงานหนักได้ มีความสู้้งานมากกว่าแรงงานในชุมชน โดยค่าจ้างเฉลี่ยที่แรงงานได้รับ คือ 197 บาท/คน/วัน โดยรายละเอียดจำนวนการจ้างงานและค่าจ้างแต่ละธุรกิจเอกชนแสดงในตารางภาคผนวกที่ 1 และตารางภาคผนวกที่ 2 ส่วนสวัสดิการที่ธุรกิจเอกชนมีให้กับแรงงานมากที่สุด คือ วันหยุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ดำเนินการง่าย ไม่ยุ่งยากเหมือนสวัสดิการด้านอื่นๆ

ตารางที่ 4.5 แสดงสัดส่วนจำนวนการจ้างงานและค่าจ้างเฉลี่ยของธุรกิจเอกชน

ที่มาของแรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าจ้างเฉลี่ย/วัน
แรงงานจากในชุมชน	612	86.3	200
แรงงานจากนอกชุมชน	93	13.3	215
แรงงานต่างด้าว	4	0.56	150
รวม	709	100	197

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: ร้อยละคำนวณจากจำนวนธุรกิจเอกชนทั้งหมด

รายละเอียดสวัสดิการที่แต่ละธุรกิจเอกชนให้กับแรงงาน มีดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงสวัสดิการที่ธุรกิจเอกชนให้กับแรงงาน

ธุรกิจ	สวัสดิการที่ให้กับแรงงาน				
	ประกันสังคม	ค่าล่วงเวลา	วันหยุด	อาหาร	ที่พัก
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)					
1. บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด	✓	✓	✓		
2. โรงเผาถ่านสรรพชัย			✓	✓	✓
3. ฟาร์มไก่กาญจนก	ไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน				
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น			✓	✓	
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญ สภาพรชัย		✓	✓		
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)					
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	✓		✓		
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์			✓	✓	
3. ร้านนนท์พาณิชย์	✓		✓		
4. ร้านสมายซอปป แอนด์ พรินซ์ชั้นพาร์ท			✓	✓	
5. ร้านผินฮับ			✓		
6. ห้างฉัตรการค้า			✓		
7. บ้านสวนเชรามิกส์	ไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน				
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)					
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว	ไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน				
2. ตลาดบ้านปิ่นงิ้ว					
3. ตลาดบ้านป่าไคร้					
รวมภาคเอกชนทั้งหมด	3	2	10	4	1
ร้อยละภาคเอกชนทั้งหมด	20	13.3	66.7	26.7	6

ที่มา: จากการศึกษา

ธุรกิจเอกชน (ภาคการผลิต)

1) บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด มีการให้สวัสดิการที่จำเป็นต่างๆ เช่น ประกันสังคม ค่าล่วงเวลา เนื่องจากบริษัทมีความพร้อมด้านเงินทุนและเห็นความสำคัญของสวัสดิการแรงงาน ส่วนสวัสดิการอาหารหรือที่พักไม่มีให้กับแรงงาน เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนซึ่งมีที่อยู่

อาศัยอยู่แล้ว อีกทั้งบริษัท ไม่มีสถานที่พอที่จะจัดทำที่พักให้แรงงาน และยังเห็นว่าการให้สวัสดิการด้านอื่นๆ น่าจะเพียงพอแล้ว

2) โรงเผาถ่านสรรพชัย มีวันหยุด ที่พักและอาหารให้กับแรงงาน เนื่องจากมีจำนวนแรงงานไม่มาก ธุรกิจจึงสามารถให้สวัสดิการส่วนนี้ได้ ส่วนสวัสดิการอื่นๆ เช่น ประกันสังคม ธุรกิจยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ

3) ฟาร์มไก่กาญจนก เนื่องจากเป็นฟาร์มไก่ที่อยู่ในการควบคุมของบริษัทเบทาโกร การดำเนินการส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของบริษัท นอกจากนี้แรงงานในฟาร์มยังเป็นลูกจ้างชั่วคราว ดังนั้นจึงไม่มีการให้สวัสดิการใดๆ

4) โรงสีข้าวโชควันชื่น มีการให้สวัสดิการเป็นวันหยุดและอาหาร ไม่มีประกันสังคม หรือค่าล่วงเวลาให้ เนื่องจากเป็นแรงงานต่างด้าวและไม่มีการทำงานล่วงเวลา

5) ห้างหุ้นส่วนสามัญ สถาพรชัย มีการให้วันหยุดและการจ่ายค่าล่วงเวลาให้กับแรงงาน กรณีต้องทำงานล่วงเวลา ส่วนสวัสดิการด้านอื่นๆ ธุรกิจยังไม่มีความพร้อมมากพอที่จะดำเนินงานได้

ธุรกิจเอกชน (ร้านค้า)

พบว่าร้านค้าทุกร้านมีการให้สวัสดิการที่เหมือนกันคือ วันหยุด แต่สวัสดิการเพิ่มเติมที่บางร้านมีให้กับแรงงานคือ ประกันสังคม ซึ่งได้แก่ร้านสุนทรพาณิชย์และร้านนนท์พาณิชย์ เนื่องจากการทำงานต้องยกของหรือสินค้าหนักๆ ทางร้านจึงได้ให้ความสำคัญแก่แรงงานในส่วนนี้ นอกจากนี้ร้านค้าที่มีอาหารให้กับแรงงานคือ ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ และร้านสมายซอป แอนด์ ฟริชชีนปาร์ท ทั้งนี้เพราะแรงงานที่จ้างมีความสนิทสนมใกล้ชิด ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเอื้อเพื่อสวัสดิการส่วนนี้ให้กับแรงงาน

ธุรกิจเอกชน (ตลาด)

เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการดำเนินการเหมือนกัน จึงไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงานเหมือนกันทั้งสามตลาด โดยเหตุผลจะมีความคล้ายกันคือ แรงงานแต่ละคนมีหน้าที่แตกต่างกันไป ทำงานเป็นช่วงเวลา เช่น คนเก็บค่าเช่าแผง คนทำบัญชี หรือคนที่ต้องทำความสะอาด ซึ่งไม่ต้องทำงานทั้งวัน ดังนั้นเจ้าของตลาดจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องให้สวัสดิการกับแรงงาน

สรุปผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการของธุรกิจเอกชน พบว่าธุรกิจเอกชนแต่ละแห่งมีการจ้างงานที่แตกต่างกันตามขนาดของธุรกิจ

รวมถึงการให้ค่าจ้างและสวัสดิการด้วย ซึ่งมีการดำเนินการแตกต่างกันไปตามความพร้อมและศักยภาพของธุรกิจแต่ละแห่ง

4.4.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านมีการจ้างงานจากในชุมชนทั้งหมด ทั้งนี้เกิดจากแนวคิดที่ต้องการให้ชาวบ้านมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยค่าจ้างเฉลี่ยที่ได้รับคือ 172 บาท/คน/วัน ซึ่งบางกลุ่มได้รับรายได้ไม่แน่นอนเนื่องจากค่าจ้างขึ้นอยู่กับกำไรที่ได้จากการจัดสรรกันในกลุ่ม ดังนั้น ค่าจ้างจึงมากน้อยแตกต่างกันไป รายละเอียดการจ้างงานและค่าจ้างของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน แสดงในตารางภาคผนวกที่ 3 และตารางภาคผนวกที่ 4

ตารางที่ 4.7 แสดงสัดส่วนจำนวนการจ้างงานและค่าจ้างเฉลี่ยของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

ที่มาของแรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าจ้างเฉลี่ย/วัน
แรงงานจากในชุมชน	77	100	172
แรงงานจากนอกชุมชน	-	-	-
แรงงานต่างด้าว	-	-	-
รวม	77	100	172

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: ร้อยละคำนวณจากจำนวนวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายละเอียดสวัสดิการที่แต่ละวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านให้กับแรงงาน มีดังนี้

ตารางที่ 4.8 แสดงสวัสดิการที่วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านให้กับแรงงาน

ธุรกิจ	สวัสดิการที่ให้กับแรงงาน				
	ประกันสังคม	ค่าล่วงเวลา	วันหยุด	อาหาร	ที่พัก
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน					
1. กลุ่มใส่อั้วสบันงา			✓		
2. กลุ่มกระดาษสา	ไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน				
3. กลุ่มน้ำพริกปลาพริกแกง					
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน					
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม					
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสัก					
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทร้ เกมส์ไม้)	✓		✓		
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โม่บ้านหัว หนอง			✓		
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	ไม่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน				
รวมวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน	1	-	3	-	-
ร้อยละของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน	11.1	-	33.3	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีการให้สวัสดิการกับแรงงาน ด้วยเหตุผลที่เหมือนกันคือ กลุ่มยังไม่มีมั่นคงและความพร้อมพอที่ดำเนินการให้ได้ ด้วยเหตุที่ว่ามีรายได้จากการขายที่ไม่แน่นอน หรือบางกลุ่มไม่ได้มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง จึงไม่มีการจ้างแรงงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องให้สวัสดิการกับแรงงาน มีเพียงสามกลุ่มที่มีสวัสดิการให้กับแรงงาน คือ กลุ่มใส่อั้วสบันงา กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทร้ เกมส์ไม้) และกลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โม่บ้านหัวหนอง ที่มีวันหยุดให้กับแรงงาน และมีเพียงกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทร้ เกมส์ไม้) ที่มีประกันสังคมให้กับแรงงาน โดยให้เหตุผลว่าแรงงานทำงานกับเครื่องจักรทำให้มีความเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บได้ง่าย ทางกลุ่มจึงเห็นว่าสวัสดิการนี้มีความจำเป็นกับแรงงาน

สรุปผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน พบว่ามีการจ้างงานแรงงานจากในชุมชนทั้งหมด ซึ่งได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยมีการสร้างงานในชุมชนให้ชุมชนช่วยเหลือตัวเองได้ โดยจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ ในขณะที่ค่าจ้างและสวัสดิการของ

แรงงานกลุ่มชุมชน ได้รับน้อยกว่าธุรกิจเอกชนหรือสหกรณ์ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลตอบแทนที่นอกเหนือจากด้านตัวเงินนั้น สิ่งที่แรงงานได้รับจากการทำงานในกลุ่มอาชีพเหล่านี้ คือ ความอบอุ่นในครอบครัว เนื่องจากการทำงานลักษณะนี้ส่วนใหญ่สมาชิกในกลุ่มจะทำเป็นอาชีพเสริม และสถานที่ทำงานอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัย จึงมีเวลาให้กับครอบครัวมากกว่าการทำงานทั้งวันในโรงงานอุตสาหกรรม ลดปัญหาการว่างงานและลดการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง

4.4.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการของสหกรณ์
การศึกษาพบว่าสหกรณ์มีการจ้างแรงงานในชุมชนกว่าร้อยละ 95 และให้ค่าจ้างเฉลี่ย 300 บาท/คน/วัน

ตารางที่ 4.9 แสดงสัดส่วนจำนวนการจ้างงานและค่าจ้างเฉลี่ยของสหกรณ์

ที่มาของแรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าจ้างเฉลี่ย/วัน
แรงงานจากในชุมชน	18	95	300
แรงงานจากนอกชุมชน	1	5	300
แรงงานต่างด้าว	-	-	-
รวม	19	100	300

ที่มา: จากการศึกษา

รายละเอียดสวัสดิการของสหกรณ์มีดังนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงสวัสดิการที่สหกรณ์ให้กับแรงงาน

ธุรกิจ	สวัสดิการที่ให้กับแรงงาน				
	ประกันสังคม	ค่าล่วงเวลา	วันหยุด	อาหาร	ที่พัก
สหกรณ์					
สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด	✓	-	✓	-	-
รวมสหกรณ์	1	-	1	-	-
ร้อยละของสหกรณ์	100	-	100	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

สหกรณ์การเกษตรมีสวัสดิการคือ ประกันสังคมและวันหยุดนักขัตฤกษ์ ส่วนสวัสดิการอื่นๆ เช่น อาหาร ที่พัก ไม่มีให้กับแรงงาน เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำสหกรณ์ ซึ่งมีความพร้อมด้านอาหารและที่พักอยู่แล้ว ส่วนค่าล่วงเวลา เนื่องจากสหกรณ์มีเวลาเปิดทำการแน่นอน จึงไม่มีการทำงานล่วงเวลา

จากการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านแรงงาน ค่าจ้างและสวัสดิการ พบว่าธุรกิจประเภทวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านมีการจ้างแรงงานในชุมชนทั้งหมด ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชน คนในชุมชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ในด้านค่าจ้างและสวัสดิการแรงงานได้รับไม่มากนัก เนื่องจากกลุ่มไม่มีความพร้อมมากพอที่จะสนับสนุนส่วนนี้ได้ แต่ทั้งนี้แล้วสิ่งที่แรงงานจากกลุ่มอาชีพเหล่านี้ได้รับนอกเหนือจากผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน คือ การได้ใกล้ชิดกับสถาบันครอบครัว ไม่ต้องออกไปทำงานไกล หรือออกไปทำงานต่างถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีในครอบครัวต่อเนื่องไปยังในชุมชน

4.5 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาที่ใช้ในกระบวนการผลิต

เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญามีความจำเป็นต่อการผลิตสินค้าของธุรกิจ ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยสนับสนุนให้กระบวนการผลิตดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต นั่นก็คือทุน นอกเหนือจากปัจจัยการผลิตอื่นๆ ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ประกอบการ ในการศึกษาด้านเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาจะศึกษา 2 ส่วนคือ เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาที่ธุรกิจนำมาใช้ และแหล่งที่มาของเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญา

ธุรกิจเอกชน ภาคการผลิตมีการใช้เทคโนโลยีจากภายนอกชุมชนเกือบทุกธุรกิจ และไม่มีการใช้ภูมิปัญญาใดๆ มีเพียงโรงเผาถ่านสรรพชัยที่ใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาจากภายในชุมชนคือ ใช้เตาเผาถ่านที่สร้างในชุมชน และนำความรู้ในการเผาถ่านที่เกิดจากการลองผิดลองถูกของธุรกิจเองมาใช้ดำเนินธุรกิจ ส่วนธุรกิจเอกชนภาคร้านค้าและตลาดไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาใดๆ ทั้งนี้เพราะเป็นธุรกิจซื้อมาขายไป จึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญา

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านเกือบทั้งหมดได้นำภูมิปัญญาจากในท้องถิ่นที่ถ่ายทอดกันมาหรือภูมิปัญญาที่คิดขึ้นมาเองมาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า เช่น กลุ่มใส่อ้วสบันงาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้การทำใส่อ้วจากมารดา หรือกลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสักที่นำภูมิปัญญาการทำเครื่องดื่มสมุนไพรจากท้องถิ่นมาผลิตสินค้า นอกจากนี้บางกลุ่มได้รับการอบรมอาชีพจากสถานศึกษาต่างๆ แล้วนำภูมิปัญญาเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับสินค้าของตน เช่น กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโอบบ้านหัวหนอง ที่ได้รับการอบรมการทำข้าวแต่น้ำแบบใหม่ ซึ่งทางกลุ่มเรียกว่าข้าวแต่น้ำอัดออบเนย จาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง โดยได้ปรับปรุงส่วนผสมให้ถูกปากผู้บริโภค ในส่วน การนำเทคโนโลยีมาใช้ของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครื่องจักรในการ ผลิตที่ทางกลุ่มไม่สามารถสร้างขึ้นมาได้ เช่น กลุ่มใส่แก้วสบั๋งงา ต้องใช้เครื่องบดเนื้อ เครื่องกรอก และเตาอบในการทำใส่แก้ว ซึ่งซื้อจากร้านค้าในตัวเมืองจังหวัดลำปาง หรือบางกลุ่มได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กลุ่มแม่บ้านข้าวแต๋นน้ำแตงโมบ้านหัวหนอง ได้รับการสนับสนุนเตาอบ และอุปกรณ์ต่างๆ จากโครงการอยู่ดีมีสุข จากอำเภอห้างฉัตร เป็นต้น

สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ทำหน้าที่เป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรจากเกษตรกร ผู้เป็นสมาชิกกับผู้ซื้อ หรือระหว่างสหกรณ์การเกษตรด้วยกัน ดังนั้นจึงไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิ ปัญญาในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.11 แสดงการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาและแหล่งที่มาของเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาของธุรกิจภาคเอกชน

รายชื่อธุรกิจ	เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของเทคโนโลยี	ภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของภูมิปัญญา
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)				
1. บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด	- เครื่องจักรต่างๆ ในโรงงาน	- เครื่องจักรและเทคโนโลยีนำเข้าจากประเทศไต้หวัน บางส่วนซื้อจากธุรกิจที่ปิดกิจการ	-	-
2. โรงเผาถ่านสรรพชัย	- เตาสำหรับเผาไม้ - การควบคุมควัน	- ธุรกิจคิดและออกแบบเองทั้งหมด และจ้างคนงานในชุมชนทำเตาเผา	- วิธีการเผาไม้	- ธุรกิจได้ลองผิดลองถูกเองจนได้วิธีเผาถ่านที่ดีที่สุด
3. ฟาร์มไก่กาญจนก	- ระบบฟาร์มปิดและการควบคุมคุณภาพของฟาร์ม	- ได้รับการควบคุมและดูแลจากบริษัทเบทาโกร จำกัด	-	-
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น	- เครื่องสีข้าว, เครื่องคัดข้าว และเครื่องจักรต่างๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจ	- เครื่องจักรทุกชิ้นสั่งจากจังหวัดนครปฐมและกรุงเทพฯ	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของเทคโนโลยี	ภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของภูมิปัญญา
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญ สถาพรชัย	- เครื่องบดผงรูป - เครื่องตัดไม้ไผ่ - เครื่องขัดไม้ไผ่	- เครื่องบดผงรูปซื้อจาก กรุงเทพฯ - เครื่องชักไม้ไผ่และเครื่อง ขัดไม้ไผ่ ซื้อจากจังหวัด ชัยนาทแล้วนำมาปรับให้เข้า กับวัตถุประสงค์ของงาน	-	-
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า) ไม่มีการนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญามาใช้ในการดำเนินงาน				
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด) ไม่มีการนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญามาใช้ในการดำเนินงาน				

ที่มา: จากการศึกษา

4.5.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาที่ใช้ในกระบวนการผลิตของธุรกิจเอกชน

ธุรกิจเอกชน (ภาคการผลิต)

- 1) บริษัท ดาวรดำปาง จำกัด มีการใช้เทคโนโลยีประเภทเครื่องจักรต่างๆ ซึ่งนำเข้าจากประเทศไต้หวัน และบางส่วนมีการซื้อจากธุรกิจผลิตสินค้ากลุ่มเดียวกันที่ปิดกิจการไปแล้ว ไม่มีการใช้ภูมิปัญญาในการผลิต เนื่องจากลักษณะทั่วไปของธุรกิจไม่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาใดๆ
- 2) โรงเผาถ่านสรรพชัย เป็นธุรกิจเอกชนแห่งเดียวที่มีการใช้ทั้งเทคโนโลยีและภูมิปัญญา โดยกระบวนการเผาถ่านมาจากภูมิปัญญาของเจ้าของธุรกิจเอง ซึ่งเกิดจากการลองผิดลองถูกจนได้วิธีที่ดีที่สุด ส่วนที่ถือว่าเป็นเทคโนโลยี คือ เตาเผาถ่าน ซึ่งธุรกิจได้ทำการออกแบบขึ้นเอง จนได้เตาเผาถ่านที่เหมาะสม และให้ร้านค้าในชุมชนเป็นผู้ทำขึ้นตามแบบที่ต้องการ
- 3) ฟาร์มไก่กาญจนก มีการใช้เทคโนโลยีจากบริษัทเบทาโกร เช่น ระบบฟาร์มปิด มาตรฐานการควบคุมคุณภาพของฟาร์ม ซึ่งได้รับมาจากบริษัททั้งหมด จึงไม่มีการใช้ภูมิปัญญาใดๆ ในการผลิต
- 4) โรงสีข้าวโชควันชื่น ใช้เครื่องจักรทั้งหมดในการสีข้าว ซึ่งเครื่องจักรทุกชิ้นซื้อจากจังหวัดนครปฐมและกรุงเทพฯ ไม่มีการใช้ภูมิปัญญาในการผลิต
- 5) ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย ไม่มีการใช้ภูมิปัญญาในการผลิต แต่มีการใช้เทคโนโลยีคือเครื่องจักรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตต่างๆ ซึ่งธุรกิจได้ซื้อจากจังหวัดชัยนาท แล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับการใช้งานของธุรกิจ

ธุรกิจเอกชน ภาคการผลิตส่วนใหญ่ไม่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญา เนื่องจากลักษณะทั่วไปของธุรกิจต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากนอกชุมชนเพื่อให้การผลิตดำเนินไปได้ มีเพียงห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัยที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญามากที่สุด เนื่องจากมีการใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่มาจากตัวของธุรกิจเอง

ธุรกิจเอกชน (ร้านค้า) ไม่มีการใช้เทคโนโลยีภูมิปัญญาในการผลิต เนื่องจากลักษณะของธุรกิจเป็นแบบการซื้อมาขายไป ไม่มีความซับซ้อนมากนัก จึงไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญา

ธุรกิจเอกชน (ตลาดสด) ลักษณะทั่วไปของธุรกิจเป็นตัวกลางกระจายสินค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค ซึ่งไม่มีความซับซ้อนเช่นเดียวกับธุรกิจเอกชนแบบร้านค้า ดังนั้นการดำเนินงานต่างๆ จึงไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาใดๆ

สรุปการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญา พบว่าธุรกิจ
เอกชนไม่มีการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาจากในชุมชน เนื่องจากลักษณะโดยทั่วไปของธุรกิจมี
ความจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอกชุมชนสำหรับการผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.12 แสดงการใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาและแหล่งที่มาของเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายชื่อธุรกิจ	เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของเทคโนโลยี	ภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของภูมิปัญญา
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน				
1. กลุ่มไส้อั่วสับนงา	- เครื่องบดเนื้อ เครื่องกรอกและเตาอบ	- เครื่องจักรทั้งหมดทางกลุ่มได้ซื้อจากร้านค้าในตัวเมืองจ.ลำปาง	- กรรมวิธีการทำไส้อั่ว	- ภูมิปัญญาการทำไส้อั่วได้รับการถ่ายทอดจากมารดา
2. กลุ่มกระดาษสา	- การไม่กระดาษ โดยใช้เครื่องปั่นกระดาษ	- เครื่องปั่นกระดาษได้รับการสนับสนุนจากธนาคารกรุงเทพฯ	- การประดิษฐ์กระดาษฟางข้าวและกระดาษสารีไซเคิล	- ทางกลุ่มได้คิดและทดลองทำขึ้นเอง
3. กลุ่มน้ำพริกถาบพริกแกง	ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิต		- การทำน้ำพริกถาบน้ำพริกแกง	- เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมจากบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดกันมา
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน	ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิต		- การทำเจลล้างมือ สบู่ น้ำยาล้างจาน จากส่วนผสมของสมุนไพรไทย	- ได้รับการอบรมและดูงานจากวิทยาลัยการอาชีพเกาะคา อ.เกาะคา จ.ลำปาง และนำมาปรับปรุงสูตรและกลิ่นเอง

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของเทคโนโลยี	ภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของภูมิปัญญา
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม	ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิต		- การทำสเปรย์ตะไคร้ กันยุง ยาหม่องตะไคร้ หอม	- ได้รับการอบรมและดูงาน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลล้านนา วิทยาเขต ลำปาง
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะ คอนสัก	- การอบแห้งสมุนไพร	- ทางกลุ่มได้ซื้อเครื่องอบ จากจังหวัดกรุงเทพฯ	- การทำสมุนไพรผง	- เป็นภูมิปัญญาในชุมชน
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ ยางพารา (สุกั๊ทท์ เกมส์ไม้)	- ใช้เครื่องจักรต่างๆ เช่น เครื่อง ไสไม้ เครื่องขัดไม้ เครื่องเจาะ ไม้	- เครื่องจักรบางส่วนซื้อจาก กรุงเทพฯ และบางส่วน ได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จ.ลำปาง	- การทำเกมส์ไม้แต่ละ แบบ	- วิธีทำและรูปแบบเกมส์ ทางกลุ่มเป็นผู้คิดขึ้นเอง

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของเทคโนโลยี	ภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต	แหล่งที่มาของภูมิปัญญา
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้านหัวหนอง	- การอบข้าวแต่น้ำโดยใช้เครื่องอบ	- เครื่องอบและเครื่องมือต่างๆ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการอยู่ดีมีสุขของ อ.ห้างฉัตร ที่ต้องการให้คนในชุมชนมีงานทำ	- การทำข้าวแต่น้ำแต่ละชนิด	- ภูมิปัญญาการทำข้าวแต่น้ำได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษ มีเพียงข้าวแต่น้ำอัดบอเนยที่ได้รับการอบรมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ แล้วทางกลุ่มได้ปรับปรุงส่วนผสมให้ถูกปากผู้บริโภค
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	- การเจาะกะลา, การขัดกะลาและการฉลุลูกกะลา	- เครื่องเจาะ เครื่องขัด ทางกลุ่มซื้อจากร้านค้าในตัวเมือง จ.ลำปาง ส่วนการฉลุนั้น ทางกลุ่มเป็นผู้ออกแบบลายแล้วจ้างร้านค้าอื่นในชุมชนเป็นผู้ฉลุให้	- การนำกะลามาประดิษฐ์เป็นของใช้ตกแต่งบ้าน	- เป็นภูมิปัญญาที่ทางกลุ่มคิดทำขึ้นเอง

ที่มา: จากการศึกษา

4.5.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิตของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

- 1) กลุ่มไส้อั่วสับนงา มีการใช้ทั้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในการผลิต ในส่วนของภูมิปัญญาการผลิตไส้อั่วนั้นได้รับการถ่ายทอดจากมารดา ส่วนเทคโนโลยีจำพวกเครื่องมือเครื่องจักรในการทำไส้อั่วนั้น ทางกลุ่มสั่งซื้อจากนอกชุมชน
- 2) กลุ่มกระดาศสา ภูมิปัญญาการทำกระดาศสาฟางข้าวและกระดาศสารีไซเคิลเกิดจากทดลองของกลุ่มเอง โดยได้รับการสนับสนุนเครื่องมือกระดาศจากธนาคารกรุงเทพ
- 3) กลุ่มน้ำพริกถาดพริกแกง มีเพียงการใช้ภูมิปัญญาการทำน้ำพริกต่างๆ จากในชุมชน ไม่มีความจำเป็นใช้เทคโนโลยีในการผลิต
- 4) กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน ไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิต โดยภูมิปัญญาที่ใช้มาจากการอบรมและศึกษาดูงานจากวิทยาลัยการอาชีพเกาะคา อ.เกาะคา จ.ลำปาง แล้วจึงนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมตามความเหมาะสม
- 5) กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม ภูมิปัญญาการผลิตได้รับจากการอบรมและดูงานจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง
- 6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก ภูมิปัญญาการทำเครื่องดื่มหอมมาจากในชุมชนเอง และใช้เครื่องอบแห้งจากกรุงเทพฯ
- 7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัณฑ์ เกมส์ไม้) ความรู้การทำเกมส์ไม้มาจากเจ้าของกลุ่มเอง โดยเครื่องจักรต่างๆ ซื้อมาจากกรุงเทพฯ และบางส่วนได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดลำปาง
- 8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โมบ้านหัวหนอง ภูมิปัญญาการทำข้าวแต่น้ำมาจากในชุมชนเอง ส่วนเครื่องอบได้รับการสนับสนุนจากโครงการอยู่ดีมีสุข
- 9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด รูปแบบและการทำของตกแต่งบ้านจากกะลาเป็นความรู้จากเจ้าของกลุ่มซึ่งคิดขึ้นมาเอง ด้านเทคโนโลยีเครื่องเจาะและเครื่องขัดได้ซื้อมาจากนอกชุมชน การกลุ่กะลาได้จ้างร้านในชุมชนผลิตตามแบบที่สั่ง เพื่อเป็นการกระจายรายได้ในชุมชนด้วย

ธุรกิจประเภทวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านมีการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาจากในชุมชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สามารถรายได้และสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก นับว่าเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในชุมชนตามยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

4.5.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิตของ สหกรณ์

การศึกษาพบว่าสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตรไม่มีการนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญามาใช้ ในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทั่วไปของสหกรณ์เป็นเพียงตัวกลางรับซื้อขาย หรือ แลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร ไม่มีการดำเนินงานที่ซับซ้อน จึงไม่มีการใช้ทั้งเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญา ใดๆ ในการดำเนินงาน

สรุปผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านเทคโนโลยีและภูมิปัญญา พบว่าธุรกิจประเภท วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน มีการนำภูมิปัญญาจากในชุมชนมาใช้ในการผลิตมากที่สุด ภูมิปัญญา เหล่านี้เองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของธุรกิจประเภทนี้ การนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการและสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในการลงทุนสร้าง อาชีพและรายได้ ดังนั้นหากกลุ่มอาชีพเหล่านี้มีการพัฒนาทักษะอาชีพ มีการจัดการ มีการตลาดที่ดี อย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน และขยายไปสู่อำเภอ จังหวัด หรือประเทศ ได้ ในขณะที่ธุรกิจประเภทเอกชนและสหกรณ์ไม่มีการนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาจากในชุมชนมา สนับสนุนการผลิตเลย เนื่องจากลักษณะทั่วไปของธุรกิจไม่มีเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหรือเทคโนโลยี ของชุมชน

4.6 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจัดจำหน่าย

ผลการศึกษาด้านแหล่งกระจายสินค้านั้นพบว่า ธุรกิจเอกชนมีการจำหน่ายภายในชุมชนโดยเฉลี่ยร้อยละ 51 และจำหน่ายในตลาดภายนอกชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 49 และเมื่อพิจารณาแต่ละส่วน ธุรกิจเอกชนพบว่า ภาคการผลิตพบที่มีการจำหน่ายภายในชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 8 และจำหน่ายในตลาดภายนอกชุมชนสูงถึงร้อยละ 92 ส่วนร้านค้ามีการจำหน่ายภายในชุมชนร้อยละ 61.4 และจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนร้อยละ 38.6 และตลาดมีการจำหน่ายในชุมชนหมดทั้ง 3 ตลาด ส่วนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านมีการจำหน่ายในตลาดชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 37.8 และจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 62.3 และสหกรณ์มีการจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนทั้งหมด ทั้งนี้เพราะเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าเกษตรกับสินค้าเกษตรที่สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ไม่มี

ด้านรูปแบบการจัดจำหน่าย ธุรกิจเอกชนมีการขายปลีกเฉลี่ยร้อยละ 57 และขายส่งเฉลี่ยร้อยละ 43 หากจำแนกเป็นแต่ละส่วนของธุรกิจเอกชน จะได้ว่าภาคการผลิตมีการขายปลีกร้อยละ 16 และขายส่งร้อยละ 84 ร้านค้ามีการขายปลีกร้อยละ 67 และขายส่งร้อยละ 33 และตลาดเป็นการขายปลีกทั้งหมด ส่วนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านมีการขายปลีกร้อยละ 25.6 และขายส่งร้อยละ 74.4 และสหกรณ์เป็นการขายส่งทั้งหมด

4.6.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายของธุรกิจเอกชน

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจทุกประเภทมีการตลาดสินค้าอยู่นอกชุมชนทั้งหมด และจำหน่ายแบบขายส่งทั้งหมดด้วยเช่นกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 แสดงแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายสินค้าธุรกิจเอกชน

รายชื่อธุรกิจ	แหล่งกระจายสินค้า (ร้อยละ)		รูปแบบการจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ)	
	ตลาดภายในชุมชน	ตลาดภายนอกชุมชน	ขายปลีก	ขายส่ง
ธุรกิจเอกชน (ภาคการผลิต)				
1. บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด	-	100	-	100
2. โรงเผาถ่านสรรพชัย	20	80	-	100
3. ฟาร์ม ไร่กัญชานก	-	100	-	100
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น	20	80	-	100

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	แหล่งกระจายสินค้า (ร้อยละ)		รูปแบบการจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ)	
	ตลาดภายในชุมชน	ตลาดภายนอกชุมชน	ขายปลีก	ขายส่ง
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญอาพรชัย	-	100	80	20
เฉลี่ยภาคการผลิต	8	92	16	84
ธุรกิจเอกชน (ร้านค้า)				
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	50	50	35	65
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์	100	-	70	30
3. ร้านนนท์พาณิชย์	-	100	-	90
4. ร้านสมายชอบ แอนด์ พริชชั่นพาร์ท	50	50	100	-
5. ร้านผินฮับ	100	-	100	-
6. ห้างฉัตรการค้า	80	20	85	15
7. บ้านสวนเชรามิกส์	50	50	80	20
เฉลี่ยร้านค้า	61.4	38.6	67	33
ธุรกิจเอกชน (ตลาด)				
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว	100	-	100	-
2. ตลาดบ้านปิ่นแก้ว	100	-	100	-
3. ตลาดบ้านป่าไค้	100	-	100	-
เฉลี่ยรวมตลาด	100	-	100	-
เฉลี่ยรวมธุรกิจเอกชน	51	49	57	43

ที่มา: จากการศึกษา

ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)

- บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด สินค้าที่ธุรกิจผลิตเป็นการส่งออกทั้งหมด โดยมีตลาดอยู่ที่สหรัฐอเมริกา และยุโรป
- โรงเผาถ่านสรรพชัย มีตลาดอยู่ในชุมชนร้อยละ 20 และนอกชุมชนร้อยละ 80 ได้แก่ จ.เชียงราย จ.ลำพูน จ.แพร่ โดยผู้ผลิตจะไปส่งสินค้าเอง โดยการเป็นการขายส่งทั้งหมด

3) ฟาร์มไถ่กาญจนก เนื่องจากฟาร์มได้รับการควบคุมดูแลคุณภาพจากบริษัทเบทาโกร จำกัด ดังนั้นเมื่อไถ่โตเต็มวัย บริษัทจะมีรถมารับไถ่จากฟาร์มเองทั้งหมด

4) โรงสีข้าวโชควันชื่น ข้าวทั้งหมดร้อยละ 80 จะจำหน่ายให้ร้านค้าประจำในตัวเมือง จ.ลำปาง โดยโรงสีเป็นผู้ส่งสินค้าเอง

5) ห้างหุ้นส่วนสามัญสหภาพฯ ผงชูรสและไม้ก้านรูปทั้งหมดจำหน่ายในตลาดนอกชุมชน คือ จ.แพร่ เป็นการขายส่ง และร้านค้าในตัวเมือง จ.ลำปางจะเป็นการขายปลีก

ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)

1) ร้านสุนทรพาณิชย์ ร้านมีตลาดทั้งในชุมชนและนอกชุมชนเท่ากัน และร้านมีบริการส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าด้วย

2) ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ ร้านมีตลาดในชุมชนร้อยละ 90 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขายปลีก ร้อยละ 70 ที่เหลือเป็นตลาดนอกชุมชนร้อยละ 10 ซึ่งลูกค้าเป็นร้านค้าเล็กๆ จากชุมชนใกล้เคียงที่ซื้อสินค้าไปจำหน่ายต่ออีกที

3) ร้านนนท์พาณิชย์ ขยะรีไซเคิลที่ร้านมีส่วนใหญ่จะจำหน่ายตลาดนอกชุมชนคือร้านรับซื้อของเก่าใน อ.เมือง จ.ลำปาง โดยทางร้านนนท์พาณิชย์จะมีพนักงานขับรถนำขยะที่ได้รับการแยกแล้วไปจำหน่ายต่อ

4) ร้านสมายซอปป แอนด์ ฟริชชีนพาร์ท แหล่งจำหน่ายมีทั้งตลาดในชุมชนและตลาดนอกชุมชนเท่าๆ กัน โดยจะรับทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง

5) ร้านผินฮับ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ รถจักรยานยนต์ เครื่องตัดหญ้า จำหน่ายทั้งเงินสดและเงินผ่อน

6) ห้างฉัตรการค้า น้ำแข็งและน้ำดื่มทางร้านมีพนักงานขับรถไปส่งให้ลูกค้า โดยร้อยละ 85 เป็นการขายปลีกให้กับร้านค้า ร้านอาหารและครัวเรือน ส่วนขายส่งร้อยละ 15 จะขายเมื่อมีงานหรือเทศกาลต่างๆ ในชุมชน

7) บ้านสวนเซรามิกส์ ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัด ซึ่งมักจะซื้อสินค้าเป็นของฝากหรือของที่ระลึก จึงเป็นการขายปลีกทั้งหมด

ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)

เนื่องจากเป็นตลาดที่จำหน่ายอาหาร ของใช้ในชุมชน ดังนั้นลูกค้าที่มาจับจ่ายใช้สอยจึงเป็นชาวบ้านในชุมชน และเป็นการขายปลีกทั้งหมด

สรุปการศึกษาความเชื่อมโยงด้านแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายของธุรกิจเอกชน พบว่าธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่มีตลาดที่แน่นอน เนื่องจากมีลูกค้าประจำและสถานที่ตั้งชัดเจน ทำให้ลูกค้าเข้าถึงแหล่งสินค้าได้โดยง่าย ซึ่งแหล่งตลาดทั้งหมดของธุรกิจเอกชนเป็นตลาดนอกชุมชน และเป็นการจำหน่ายแบบขายส่งทั้งหมด ในส่วนของร้านค้าและตลาดลักษณะทั่วไปของธุรกิจคือเป็นตัวกลางกระจายสินค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคในชุมชน ดังนั้นจึงมีความใกล้ชิดโดยตรงกับชุมชนด้านการกระจายสินค้า

4.6.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

การศึกษาพบว่าแหล่งตลาดสินค้าของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน อยู่นอกชุมชนมากกว่าในชุมชน และมีการขายส่งมากกว่าขายปลีก เนื่องจากกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ของธุรกิจประเภทนี้จะเป็นคนนอกท้องถิ่น โดยการสั่งซื้อจะสั่งในปริมาณมากๆ รายละเอียดแสดงดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงแหล่งกระจายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายชื่อธุรกิจ	แหล่งตลาดสินค้า (ร้อยละ)		รูปแบบการจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ)	
	ตลาดภายในชุมชน	ตลาดภายนอกชุมชน	ขายปลีก	ขายส่ง
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน				
1. กลุ่มใส่อ้วสบันงา	50	50	80	20
2. กลุ่มกระดาศา	20	80	-	100
3. กลุ่มน้ำพริกถาบพริกแกง	60	40	10	90
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน	100	-	80	20
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม	10	90	-	100
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก	20	80	20	80

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	แหล่งตลาดสินค้า (ร้อยละ)		รูปแบบการจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ)	
	ตลาดภายในชุมชน	ตลาดภายนอกชุมชน	ขายปลีก	ขายส่ง
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุภัทร์ เกรมส์ ไม้)	20	80	30	70
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโม่บ้านหัวหนอง	30	70	10	60
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	30	70	-	100
เฉลี่ยวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน	37.8	62.3	25.6	74.4

ที่มา: จากการศึกษา

1) กลุ่มไส้อ้วสับันงา มีการขายปลีกร้อยละ 80 ทั้งนี้เพราะกลุ่มไส้อ้วสับันงานมีหน้าร้าน และมีการออกบูทตามงานต่างๆ ทำให้ลูกค้าเข้าถึงได้ง่าย ลูกค้าบางกลุ่มซื้อทานเอง บางกลุ่มซื้อเป็นของฝาก ส่วนร้อยละ 20 เป็นการขายส่งซึ่งทำตามลูกค้าสั่ง โดยแหล่งจำหน่ายมีทั้งตลาดในชุมชนและตลาดนอกชุมชนเท่าๆ กัน

2) กลุ่มกระดาษสา กลุ่มกระดาษสา มีการขายส่งทั้งหมด โดยจะทำกระดาษตามจำนวนที่ลูกค้าประจำสั่ง ซึ่งจำหน่ายให้แก่ร้านค้าในชุมชนร้อยละ 20 และลูกค้านอกชุมชนร้อยละ 80

3) กลุ่มน้ำพริกลาบพริกแกงมีการขายส่งทั้งหมด โดยตลาดในชุมชนร้อยละ 60 ลูกค้าได้แก่แม่ค้าในตลาด หรือเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ ในชุมชน ส่วนอีกร้อยละ 40 จะมีพ่อค้าคนกลางจากนอกชุมชนมารับไปจำหน่ายต่อ

4) กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน สินค้าจำหน่ายในชุมชนทั้งหมด โดยจะวางขายตามตลาดนัดหรืองานประเพณีในชุมชน เป็นการขายปลีกร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการขายส่งให้แก่ร้านอาหารในชุมชน

5) กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม มีการจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนร้อยละ 90 คือ มีลูกค้าจากจังหวัดเชียงรายมารับซื้อ และลูกค้าบางส่วนใน อ.เมือง สั่งทำเป็นที่ระลึกงานศพ

6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก มีการวางจำหน่ายตามงาน OTOP, ชูปเปอร์มาเกต, รถเข็นหน้าบิ๊กซี ลำปาง และร้านขายของฝากที่สถานีขนส่งลำปาง ซึ่งจะมีตัวแทนมารับไปจำหน่ายทั้งหมด และบางส่วนขายปลีกร้อยละ 20 ตามร้านค้าและร้านอาหารในชุมชน

7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทรู เกมส์ไม้) ทางกลุ่มมีการขายส่งร้อยละ 70 ซึ่งทั้งหมดเป็นการขายในตลาดนอกชุมชน โดยเป็นการส่งออกส่วนหนึ่ง และมีพ่อค้ามารับไปจำหน่ายต่ออีกส่วนหนึ่ง อีกร้อยละ 30 เป็นการขายปลีกจากการที่ตัวแทนกลุ่มไปวางจำหน่ายตามงาน OTOP หรืองานต่างๆ

8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต๋นน้ำแตงโมบ้านหัวหนอง ทางกลุ่มมีการขายปลีกร้อยละ 40 ซึ่งมาจากที่ทางกลุ่มมีหน้าร้านจำหน่ายข้าวแต๋น และอีกร้อยละ 60 เป็นการขายส่ง โดยมีตัวแทนมารับซื้อถึงหน้าร้าน

9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด สินค้าร้อยละ 30 จำหน่ายในชุมชนคือ ร้านกะลาดีไซน์รับไปจำหน่าย อีกร้อยละ 70 เป็นการจำหน่ายนอกชุมชน เช่น บ้านถวาย พัทยา นอกจากนี้ยังเคยส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา เยอรมัน และฝรั่งเศส โดยการขายทั้งหมดเป็นการขายส่ง ซึ่งทำตามคำสั่งของลูกค้า

สรุปความเชื่อมโยงกับชุมชนด้านการกระจายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านพบว่าแหล่งจำหน่ายสินค้าอยู่นอกชุมชนมากกว่าในชุมชน และมีการขายส่งมากกว่าขายปลีก ทั้งนี้สิ่งที่พบคือ วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านมีตลาดที่ไม่แน่นอน ต้องอาศัยจำหน่ายตามตลาดนัดเทศกาลต่างๆ หรือต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่าย เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น กลุ่มชุมชนควรได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด การจัดการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพเป็นไปอย่างราบรื่น มีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน

4.6.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านแหล่งจำหน่ายสินค้าและรูปแบบการจำหน่ายของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัดมีการขายส่งและมีตลาดนอกชุมชนทั้งหมด โดยจะมีพ่อค้าคนกลางจากอ.เมือง และต่างจังหวัด มารับสินค้าเกษตรไปจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์ด้วย

สรุปผลการศึกษาด้านการกระจายสินค้าและการจำหน่าย พบว่าธุรกิจทุกประเภทมีการพึ่งพาตลาดนอกชุมชนมากกว่าในชุมชน โดยธุรกิจเอกชนมีตลาดที่แน่นอน มียอดสั่งซื้อสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ธุรกิจเอกชนยังมีสถานที่แน่นอนซึ่งทำให้ลูกค้าเข้าถึงธุรกิจได้ง่าย ส่วนวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีแหล่งจำหน่ายที่แน่นอน ต้องอาศัยการจำหน่ายตามตลาดนัด งานเทศกาลต่างๆ รวมถึงต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางเพื่อกระจายสินค้า และไม่มีเงินทุนในการทำประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก และสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ยังต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางนำสินค้าไปจำหน่าย บางครั้งสหกรณ์ต้องจะจัดกิจกรรมจำหน่ายสินค้าเกษตรเอง

4.7 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

ผู้บริโภคถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ เพราะหากไม่มีผู้บริโภคซื้อหรือสนับสนุนสินค้าของธุรกิจ ธุรกิจก็ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ นอกจากนี้หากธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคน้อยจะทำให้เกิดการยอมรับทั้งจากผู้บริโภคและจากชุมชนด้วย ดังนั้นธุรกิจจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรฐานของสินค้าและบริการให้มีความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

จากการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่ธุรกิจได้ดำเนินการมากที่สุด คือการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนจำหน่าย โดยดำเนินการทั้งหมด 20 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 80 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด รองลงมาคือรับคืนหรือเปลี่ยนสินค้าหากสินค้าที่ซื้อไปมีความเสียหายจำนวน 10 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 40 สินค้ามีฉลากติดชัดเจนจำนวน 8 ธุรกิจหรือร้อยละ 32 สินค้าได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานต่างๆ 6 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 24 เช่น บริษัทถาวรคำปาง จำกัด ที่สินค้าได้รับการรับรองจากสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรืออาจเรียกได้ว่าสินค้ามีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) หรือโรงสีโชควันชื่นได้รับการรับรองจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ลำดับต่อมาธุรกิจมีการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่แสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 6 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 24 เช่นร้านนนท์พาณิชย์มีการชั่งน้ำหนักขยะที่ซื้อขายอย่างเที่ยงตรง ไม่โกงตาชั่ง หรือตลาดทั้งสามตลาดที่มีการดูแลรักษาความสะอาดตลาดให้ถูกสุขลักษณะ และท้ายสุดคือสินค้าได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.) มีจำนวน 3 ธุรกิจ หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ดังแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อธุรกิจที่มีต่อผู้บริโภคร

ประเด็นความรับผิดชอบต่อ	จำนวนธุรกิจที่ดำเนินการ	ร้อยละ
มีตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนนำออกจำหน่าย	20	80
สินค้าที่เสียหายสามารถนำมาเปลี่ยนได้	10	40
สินค้ามีฉลากติดชัดเจน	8	32
ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานต่างๆ	6	24
อื่นๆ	6	24
สินค้าได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา	3	12

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: คำนวณจากร้อยละต่อธุรกิจทั้งหมด 25 ธุรกิจ

ผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภครออกเป็น 6 ประเด็นหลักๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนจำหน่าย มีธุรกิจดำเนินการทั้งหมด 20 ธุรกิจ หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินการที่ธุรกิจได้กระทำมากที่สุด มีเพียง 5 ธุรกิจที่ไม่ได้กระทำ นั่นคือ ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ ร้านนันทพาณิชย์ และตลาดสดทั้งสามตลาด

2) ธุรกิจรับคืนหรือเปลี่ยนหากสินค้ามีความเสียหาย โดยมีการดำเนินงานทั้งหมด 10 ธุรกิจ หรือร้อยละ 40 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด

3) สินค้ามีการติดฉลากชัดเจน ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า มีธุรกิจดำเนินงานทั้งหมด 8 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 32 ได้แก่ ธุรกิจเอกชนภาคการผลิต คือ บริษัทถาวรลำปาง จำกัด และโรงสีข้าวโชควันชื่น และวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน คือ กลุ่มใส่อ้าวสบันงา กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กัญชง ยาหม่องตะไคร้หอม กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้านหัวหนอง และกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุภัทร์ เกมส์ไม้)

4) สินค้าได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานต่างๆ ร้อยละ 28 หรือจำนวน 7 ธุรกิจ ดังนี้ ธุรกิจเอกชนภาคการผลิต คือ บริษัทถาวร ลำปาง จำกัด ที่สินค้าได้รับการรับรองจากสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฟาร์มไก่กาญจนชน ได้รับการรับรองจากบริษัท เบทาโกร จำกัด และโรงสีข้าวโชควันชื่นที่ได้รับการรับรองจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ส่วนร้านค้า ได้แก่ ร้านสุนทรพาณิชย์ ร้านผิบบั๊บ ที่จำหน่ายเฉพาะสินค้าที่มีเครื่องหมาย มอก. รับรอง เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าต่างๆ และห้างจัดการค้าที่จำหน่ายน้ำแข็งที่มีมาตรฐาน GMP

5) สินค้าได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา มีจำนวน 3 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 12 ได้แก่ ธุรกิจเอกชน ภาคร้านค้า คือ ห้างจัดการค้าจำหน่ายน้ำดื่มที่ได้มี อย. และวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน คือ กลุ่มไต้ฮั่วสบันงาและกลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสัก และ

6) กิจกรรมอื่นๆ ที่ธุรกิจได้ดำเนิน ได้แก่ ธุรกิจเอกชนส่วนร้านค้า คือร้านนนท์พาณิชย์ ที่ให้ความสำคัญธรรมชาติแก่ลูกค้าโดยใช้ตาชั่งและคิดราคาอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ธุรกิจเอกชน ภาคการผลิต คือฟาร์มไก่กาดูชนจะมีการล้างเล้าไก่เป็นประจำ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและเพื่อให้ถูกสุขอนามัย ธุรกิจเอกชนส่วนตลาด คือ ทั้งสามตลาดมีการทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ยังจัดระเบียบที่จอดรถให้แก่ผู้บริโภคที่มาจับจ่ายใช้สอยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า และเพื่อไม่ให้เดือดร้อนผู้ใช้ถนนคนอื่น ๆ อีกด้วย และสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด กำลังดำเนินการเพื่อให้สินค้าเกษตรได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP โดยขณะนี้การดำเนินได้ไปดำเนินไปแล้วกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ จึงคาดว่าเร็วๆ นี้สินค้าเกษตรจากสหกรณ์จะได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP อย่างได้แน่นอน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 24

โดยรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของธุรกิจเอกชน วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน และสหกรณ์ แสดงในดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงรายละเอียดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคที่มีต่อผู้บริโภค

รายชื่อธุรกิจ	กิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค					
	ตรวจสอบคุณภาพสินค้า	ได้รับการรับรองคุณภาพ	มี อย. มีอย.	มีฉลากติดชัดเจน	รับคืนสินค้า	อื่นๆ
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)						
1. บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด	✓	✓		✓	✓	
2. โรงเผาถ่านสรรชัย	✓				✓	
3. ฟาร์มไก่กาดูชนก	✓	✓				✓
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น	✓	✓		✓		
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญสหภาพสรรชัย	✓					
รวม	5	3	-	2	2	1
ร้อยละ*	100	60	-	40	40	20

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	กิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค					
	ตรวจสอบ คุณภาพ สินค้า	ได้รับการ รับรอง คุณภาพ	มี อย. มี	มี ฉลาก ติด ชัดเจน	รับประกัน สินค้า	อื่นๆ
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)						
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	✓	✓			✓	
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์					✓	
3. ร้านนนท์พาณิชย์						✓
4. ร้านสมายชอป แอนด์ ฟริชชั่นพาร์ท	✓				✓	
5. ร้านผินฮับ	✓	✓			✓	
6. ห้างฉัตรการค้า	✓	✓	✓		✓	
7. บ้านสวนเชรามิกส์	✓				✓	
รวม	5	3	1	-	6	1
ร้อยละ*	71.4	42.8	14.3	-	85.7	14.3
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)						
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว						✓
2. ตลาดบ้านปิ่นแก้ว						✓
3. ตลาดบ้านป่าไคร้						✓
รวม	-	-	-	-	-	3
ร้อยละ*	-	-	-	-	-	100
รวมธุรกิจเอกชน	10	6	1	2	8	5
ร้อยละธุรกิจเอกชน**	66.7	40	6.7	13.3	53.3	33.3

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ *ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจทั้งหมดในแต่ละประเภท

** ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจเอกชนทั้งหมด

4.7.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของธุรกิจเอกชน

ธุรกิจเอกชน (ภาคการผลิต)

- 1) บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด มีการตรวจสอบคุณภาพระหว่างการผลิตอย่างสม่ำเสมอจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการผลิต สินค้ามีฉลากติดชัดเจน และสินค้าทุกชิ้นยังได้รับ มอก. เพื่อเป็นการรับรองมาตรฐานสินค้า นอกจากนี้ยังรับเปลี่ยนหรือคืนสินค้าหากสินค้าได้รับความเสียหายหรือสินค้าไม่เป็นที่พอใจของลูกค้า
- 2) โรงเผาถ่านสรรชัย ทางธุรกิจได้มีการตรวจสอบคุณภาพของถ่านทางกายภาพว่ามีการแตกหักหรือเปราะหรือไม่ หากถ่านไม่มีคุณภาพก็จะไม่นำออกจำหน่ายให้แก่ลูกค้า และหากลูกค้าซื้อไปใช้แล้วพบว่าถ่านใหม่ไม่หมด หรือมีควันมากซึ่งเกิดจากถ่านที่ไม่มีคุณภาพ ลูกค้าสามารถนำถ่านชุดนั้นมาคืนแล้วรับถ่านชุดใหม่ไปใช้ได้โดยไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม
- 3) ฟาร์มไก่กาญจนก เนื่องจากเป็นฟาร์มที่ได้รับการควบคุมดูแลจากบริษัท เบทาโกร จำกัด จึงได้รับการควบคุมมาตรฐานจากบริษัทโดยตรง นอกจากนี้เมื่อได้จำหน่ายไก่ให้แก่บริษัทแล้ว จะทำการปิดฟาร์มประมาณ 20 วันเพื่อทำความสะอาดฟาร์ม ฉีดยาฆ่าเชื้อต่างๆ เพื่อเตรียมรับกับการเลี้ยงไก่รอบใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ไก่ที่เลี้ยงมีความสะอาด ไม่เป็นโรคและถูกสุขลักษณะ
- 4) โรงสีข้าวโชควันชื่น มีการตรวจสอบและคัดคุณภาพข้าวอย่างมีมาตรฐาน ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
- 5) ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย โรงงานจะมีตรวจดูคุณภาพผงชูรสและก้านรูปว่าได้มาตรฐานตามที่ธุรกิจตั้งไว้หรือไม่ก่อนจะนำออกจำหน่ายให้แก่ลูกค้า

ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)

- 1) ร้านสุนทรพาณิชย์ ร้านจำหน่ายจะวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างที่มี มอก. รับรองคุณภาพก่อนนำสินค้าไปส่งให้ลูกค้าจะมีการตรวจสอบว่าสินค้ามีความชำรุดหรือเสียหายหรือไม่ นอกจากนี้ระหว่างที่ลูกค้าเลือกซื้อสินค้าก็สามารถตรวจสอบสินค้าได้ และหากสินค้าที่ลูกค้าซื้อไปชำรุดเสียหาย ลูกค้าสามารถนำมาเปลี่ยนคืนที่ร้านได้เช่นกัน
- 2) ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ ลูกค้าที่ซื้อสินค้าไปหากสินค้าเสียหายสามารถนำสินค้ามาคืนได้
- 3) ร้านนนท์พาณิชย์ เนื่องจากเป็นร้านรับซื้อขยะรีไซเคิล จึงมีการให้ความเป็นธรรมกับลูกค้าในการชั่งน้ำหนักและการคำนวณราคาขยะที่ลูกค้านำมาขาย
- 4) ร้านสมายชอป แอนด์ ฟริชชีนพาร์ท มีการตรวจสอบคุณภาพของงานทุกชิ้นก่อนนำไปส่งให้ลูกค้า และหากลูกค้าไม่พอใจกับงานก็จะนำกลับมาแก้ไขให้จนกว่าลูกค้าจะพอใจ

5) ร้านผิวน้ำ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ รถจักรยานยนต์ เครื่องตัดหญ้าที่จำหน่ายจะได้รับ มอก. เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพ และก่อนนำสินค้าออกส่งหรือก่อนจำหน่ายจะมีการตรวจสอบ ความเรียบร้อยของสินค้า นอกจากนี้ระหว่างลูกค้าเลือกดูสินค้าก็สามารถทดสอบสินค้าได้ด้วย และ หากลูกค้าซื้อสินค้าไปแล้วพบว่าสินค้าชำรุด ทางร้านยินดีเปลี่ยนสินค้าชิ้นใหม่ให้ทันที

6) ห้างฉัตรการค้า จำหน่ายน้ำแข็งที่มี GMP และน้ำดื่มที่ได้รับ อย. โดยก่อนนำ ออกจำหน่ายจะทำการตรวจสอบคุณภาพของน้ำแข็งว่ามีการบรรจุดีหรือไม่ ถูงหรือกระสอบมีความ สกปรกหรือไม่ ส่วนน้ำดื่มจะตรวจสอบความใส ตะกอนและขวดน้ำว่ามีความผิดปกติหรือไม่ และ หากลูกค้าพบว่าน้ำแข็งหรือน้ำดื่มมีความเสียหาย ทางร้านคืนสินค้าทั้งหมด

7) บ้านสวนเซรามิกส์ เซรามิกส์ต่างๆ ที่ร้านนำมาจำหน่ายจะผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ก่อนมาจำหน่ายให้ลูกค้า และระหว่างที่ลูกค้าซื้อก็สามารถตรวจสอบความเรียบร้อยของเซรามิกส์ได้ หากลูกค้าซื้อสินค้าไปแล้วพบว่ามีความชำรุดเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดของร้าน ทางร้าน ยินดีรับคืนสินค้า

ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)

ตลาดบ้านแม่ฮาว ตลาดบ้านปิ่นงิ้วและตลาดบ้านป่าไคร้ มีการจัดพื้นที่ทิ้งขยะโดยแยก ตามประเภทขยะก่อนนำไปกำจัด และทำความสะอาดตลาดทุกวันเพื่อให้ตลาดถูกสุขอนามัย ไม่ส่ง กลิ่นเหม็น นอกจากนี้ยังจัดระเบียบที่จอดรถ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า

ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคถือเป็นกิจกรรม CSR-in-process คือเป็นการดำเนินการความ รับผิดชอบต่อผู้บริโภคนั้นอยู่ในกระบวนการหลักของกิจการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่ทำธุรกิจทำอยู่แล้วในเวลา ปกติ จากการศึกษาความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของธุรกิจเอกชนพบว่า ทุกธุรกิจมีความตั้งใจที่จะ ดำเนินกระบวนการผลิตและดำเนินธุรกิจที่ใส่ใจต่อผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่ธุรกิจขนาดใหญ่ ไปจนถึงร้านค้าธรรมดาและตลาดสดที่มีการแสดงออกในด้านความรับผิดชอบต่อ นันหมายความว่า หากธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค จะทำให้ธุรกิจมีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับการสนับสนุนจาก stakeholder ซึ่ง stakeholder ที่กล่าวถึงในที่นี้คือ “ชุมชน” ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจ เนื่องจาก ธุรกิจตั้งอยู่ในชุมชน ต้องอาศัยความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หากธุรกิจดำเนินงานอย่างไม่มีความ รับผิดชอบต่อ ชุมชนรับรู้เรื่องราว อาจจะทำให้ธุรกิจนั้นได้รับการต่อต้านไม่เฉพาะจากผู้บริโภค หากแต่ยังมีการต่อต้านจากชุมชนที่ธุรกิจตั้งอยู่ ทำให้ธุรกิจดำเนินงานต่อไปไม่ได้ ในทางกลับกัน หากธุรกิจมีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ก็จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่นและ

ยั่งยืน จึงสรุปได้ว่า ธุรกิจเอกชนมีการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้ชุมชน มีทัศนคติที่ดีกับธุรกิจ

ตารางที่ 4.17 แสดงรายละเอียดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านที่มีต่อผู้บริโภค

รายชื่อธุรกิจ	กิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค					
	ตรวจสอบ คุณภาพ สินค้า	ได้รับการ รับรอง คุณภาพ	มี อย. มี	มี ฉลาก ติด ชัดเจน	รับคืน สินค้า	อื่นๆ
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน						
1. กลุ่มใส่อั้วสบันงา	✓		✓	✓		
2. กลุ่มกระดาษสา	✓					
3. กลุ่มน้ำพริกปลาพริกแกง	✓					
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน	✓			✓		
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่อง ตะไคร้หอม	✓			✓		
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก	✓		✓	✓		
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกั๊ว งามส์ไม้)	✓			✓		
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โมบ้าน หัวหนอง	✓			✓	✓	
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	✓				✓	
รวม	9		2	6	2	-
ร้อยละ	100	-	22.2	66.7	22.2	-

ที่มา: จากการศึกษา

4.7.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของวิสาหกิจชุมชน / กลุ่มแม่บ้าน

1) กลุ่มใส่อั้วสบันงา มีกระบวนการผลิตและสถานที่ที่ถูกต้องตามหลักขององค์การอาหารและยา ทำให้ใส่อั้วของกลุ่มได้รับเครื่องหมาย อย. เป็นการรับรองคุณภาพ บรรลุเกณฑ์ของใส่อั้วมิดชิดและมีฉลากติดชัดเจน โดยบนฉลากจะมีรายละเอียดคือ ชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม วันเดือนปี

ที่ผลิต และวันหมดอายุ ก่อนจำหน่ายสินค้าทางกลุ่มจะมีการตรวจสอบความเรียบร้อยของไส้ฉั้วและบรรจุภัณฑ์ก่อนส่งถึงมือลูกค้า

2) กลุ่มกระดาษสา จะมีการตรวจสอบความเรียบร้อยของกระดาษก่อนส่งให้ลูกค้า เช่น กระดาษขาด หรือไม่ได้มาตรฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังควบคุมกระบวนการทำกระดาษให้แต่ละแผ่นมีมาตรฐานใกล้เคียงกันอีกด้วย

3) กลุ่มน้ำพริกลาบพริกแกง ไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานใดๆ แต่ทางกลุ่มได้มีการตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายทุกครั้ง นอกจากนี้ยังผลิตสินค้าให้ถูกต้องตามหลักอนามัย

4) กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน ยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานใด แต่มีการตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายทุกครั้ง และมีการติดฉลากแสดงชื่อสินค้าและชื่อกลุ่มที่ผลิต

5) กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม ยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานใด แต่มีการตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายทุกครั้ง และมีการติดฉลากแสดงชื่อสินค้าและชื่อกลุ่มที่ผลิต

6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก ได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.) และมีการควบคุมคุณภาพการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบ การอบแห้ง การบรรจุ เป็นต้น และตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายทุกครั้ง นอกจากนี้ยังมีฉลากติดสินค้าแสดงชื่อสินค้า ชื่อกลุ่ม ส่วนผสม ประโยชน์ วันเดือนปีที่ผลิตและวันหมดอายุ

7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทรูท เกมส์ไม้) สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานใดๆ แต่ทางกลุ่มก็มีการควบคุมคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เช่น การใช้สีที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ซื้อ ชิ้นส่วนของไม้แต่ละชิ้นต้องได้รับการจัดจนไม่มีเหลี่ยม และมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนจำหน่าย อีกทั้งยังมีฉลากสินค้าแสดงรายละเอียดเกมส์แต่ละชนิด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โมบ้านหัวหนอง ยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานใดๆ เนื่องจากไม่มีเงินทุนสำหรับจัดการสถานที่ผลิตที่ถูกตามหลักขององค์การอาหารและยา แต่ทางกลุ่มก็ได้มีการผลิตที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีฉลากติดสินค้าแสดงชื่อสินค้า ชื่อกลุ่ม ส่วนผสม วันเดือนปีที่ผลิตและวันหมดอายุ และทางกลุ่มได้มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนจำหน่ายทุกครั้ง นอกจากนี้หากสินค้ามีความเสียหายหรือผิดปกติ ทางกลุ่มยินดีรับคืนสินค้า

9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานใดๆ แต่ทางกลุ่มจะมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนจำหน่ายทุกชิ้น หากสินค้าชำรุดเสียหายหรือไม่ถูกใจลูกค้า ทางกลุ่มยินดีรับคืนสินค้าหรือแก้ไขให้ลูกค้าพอใจ

จากการศึกษาความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน พบว่ายังมี การดำเนินงานไม่เต็มที่ เช่น กลุ่มที่ผลิตสินค้าบริโภคยังไม่ได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและ ยา (อย.) หรือกลุ่มที่ผลิตสินค้าอุปโภคยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง เหตุผลที่ได้รับ คือ ธุรกิจยังไม่มีความพร้อมมากพอที่จะดำเนินงาน เช่น ขาดเงินทุน ขาดสถานที่ผลิต ที่แน่นอนและได้มาตรฐานตามหน่วยงานต่างๆ ที่กำหนดไว้ ปัญหาเหล่านี้อาจทำให้ผู้บริโภคขาด ความเชื่อมั่นในคุณภาพของตัวสินค้า และเกิดทัศนคติในด้านลบต่อผู้บริโภคและชุมชนที่ธุรกิจตั้งอยู่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคบางครั้งไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนก็ได้ เช่น เริ่มตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบที่ดี มีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน การตั้งราคาที่ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค เป็นต้น เพียงเท่านี้ก็ถือว่าธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคแล้ว และในระยะยาวก็จะได้รับการ ยอมรับความชื่นชมจากชุมชน มีความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างธุรกิจกับชุมชน

ตารางที่ 4.18 แสดงรายละเอียดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ที่มีต่อผู้บริโภค

รายชื่อธุรกิจ	กิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค					
	ตรวจสอบ คุณภาพ สินค้า	ได้รับการ รับรอง คุณภาพ	มี อ.ย. มีย.	มี ฉลาก ติด ชัดเจน	รับคืน สินค้า	อื่นๆ
สหกรณ์						
สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด	✓					✓
รวม	1	-	-	-	-	1
ร้อยละ	100	-	-	-	-	100

ที่มา: จากการศึกษา

4.7.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคของของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ก่อนรับสินค้าเกษตรมาจำหน่ายจะทำการตรวจสอบ คุณภาพสินค้าก่อนทุกครั้งเพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐาน GMP ที่กำลังดำเนินการขออนุญาตอยู่เช่นกัน การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค สามารถทำได้หลายรูปแบบ ในกรณีของสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความ พยายามในการมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคคือ การพยายามพัฒนาและดูแลควบคุมคุณภาพสินค้า เกษตรเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร เนื่องจาก สหกรณ์ต้องดำเนินการควบคุมการทำงานของสมาชิกเกษตรกรตั้งแต่การซื้อวัตถุดิบ การปลูก การ

ใส่บู๊ย เป็นต้น เพื่อให้สินค้าเกษตรที่สหกรณ์รับซื้อ มีคุณภาพตามมาตรฐาน GMP หากการดำเนินงานประสบความสำเร็จก็จะทำให้สินค้าเกษตรจากสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตรได้รับความเชื่อถือจากผู้บริโภคมากขึ้น นอกจากนี้หากสิ่งที่สหกรณ์ได้กำลังดำเนินงานอยู่บรรลุผล และชุมชนได้รับรู้ก็จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ สินค้าเกษตรจากสหกรณ์อาจได้รับการอุดหนุนจากคนในชุมชนนอกเหนือจากการขายนอกชุมชนทั้งหมดเพียงอย่างเดียว

จากการศึกษาความเชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคพบว่าธุรกิจทั้งหมดมีการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค เพียงแต่ว่าจะมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามลักษณะธุรกิจและความพร้อมของธุรกิจ ซึ่งหากมีการดำเนินงานด้านนี้เป็นประจำ ก็จะทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในตัวสินค้าและธุรกิจ ธุรกิจมีภาพลักษณ์ที่ดี นอกจากนี้ชุมชนใกล้เคียงยังมีทัศนคติที่ดีต่อธุรกิจ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและธุรกิจดำเนินไปได้ด้วยดี

4.8 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านการพัฒนาชุมชน

ชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจดำเนินอยู่ได้ ดังนั้นการร่วมพัฒนาชุมชนของธุรกิจเป็นสิ่งที่ธุรกิจควรกระทำ และถึงแม้ธุรกิจไม่สามารถลงมือลงแรงร่วมสร้างหรือพัฒนาชุมชน แต่สิ่งหนึ่งธุรกิจสามารถกระทำได้ คือ การบริจาคเงินหรือสิ่งของ หรือแม้กระทั่งการให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งธุรกิจจะดำเนินการใดๆ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของธุรกิจนั่นเอง

ตารางที่ 4.19 แสดงกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/การบริจาคของธุรกิจ

ประเด็นการพัฒนา/การบริจาค	จำนวนธุรกิจ	ร้อยละ
การบริจาคเงิน	17	68
บริจาคสินค้าที่ธุรกิจผลิตได้	15	60
บริจาคสิ่งของ	-	-
ให้ความรู้กับชุมชน	3	12
ทุนการศึกษา	1	4
ไม่มีการดำเนินการใดๆ	3	12

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: คำนวณจากร้อยละต่อธุรกิจทั้งหมด 25 ธุรกิจ

จากการศึกษา พบว่ากิจกรรมที่ธุรกิจกระทำมากที่สุด คือ การบริจาคเงิน ร้อยละ 68 หรือเป็นจำนวน 17 ธุรกิจ เมื่อพิจารณาตามประเภทธุรกิจพบว่าธุรกิจเอกชนมีการบริจาคในรูปแบบของตัวเงิน 12 ธุรกิจ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านมีการบริจาคเงิน 4 กลุ่ม รวมถึงสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ก็มีการบริจาคเงินเช่นกัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละต่อรูปแบบธุรกิจคือ ร้อยละ 80 ร้อยละ 44.4 และ ร้อยละ 100 ตามลำดับ

การบริจาคสินค้าของธุรกิจจำนวน 15 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 60 จำแนกตามประเภทของธุรกิจพบว่าธุรกิจเอกชนมีการบริจาคสินค้าที่ธุรกิจผลิตได้ 8 ธุรกิจ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มบ้าน 6 กลุ่ม และสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ที่มีการบริจาคข่าวสารตามพื้นที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละต่อรูปแบบธุรกิจคือ ร้อยละ 71.4 ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 100 ตามลำดับ

การให้ความรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชนจำนวน 3 ธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 12 ซึ่งทั้ง 3 ธุรกิจคือ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน ได้แก่ กลุ่มกระดาษสา กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โมบ้านหัวหนอง และกลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.3 จากจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด

การให้ทุนการศึกษาจำนวน 1 ธุรกิจ หรือร้อยละ 4 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด โดยธุรกิจที่มีการให้ทุนการศึกษาคือ บริษัทถาวร ลำปาง จำกัด คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของจำนวนธุรกิจเอกชน

ธุรกิจที่ไม่มีการดำเนินการใดๆ จำนวน 3 ธุรกิจ ได้แก่ ฟาร์มไก่กาญจนก กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน และกลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม คิดเป็นร้อยละ 12 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด สำหรับเหตุผลที่ธุรกิจไม่มีการบริจาคเงินหรือสิ่งของคือ ธุรกิจยังมีกำลังผลิตต่ำ ยังไม่มีความมั่นคงทางกิจการมากพอ

ตารางที่ 4.20 แสดงกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/การบริจาคของธุรกิจของธุรกิจเอกชน

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นการพัฒนาชุมชน/การบริจาค				
	เงิน	สินค้าของ ธุรกิจ	สิ่งของ อื่นๆ	ให้ความรู้	ทุนการ ศึกษา
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)					
1. บริษัท ดาวธรรพ์ จำกัด	✓	✓			✓
2. โรงเผาถ่านสรรชัย		✓			
3. ฟาร์มไก่กาญจนก					
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น	✓	✓			
5. ห้างหุ้นสามัญ สถาพรชัย	✓				
รวม	3	3	-	-	1
ร้อยละ*	60	60	-	-	20
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)					
1. ร้านสุนทรพาณิชย์	✓	✓			
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์	✓	✓			
3. ร้านนนท์พาณิชย์		✓			
4. ร้านสมายชอบ แอนด์ ฟริชชั่นพาร์ท	✓	✓			
5. ร้านผินฮับ	✓				
6. ห้างฉัตรการค้า	✓	✓			
7. บ้านสวนเชรามิกส์	✓				
รวม	6	5	1	-	-
ร้อยละ*	85.6	71.4	14.3	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นการพัฒนาชุมชน/การบริจาค				
	เงิน	สินค้าของ ธุรกิจ	สิ่งของ อื่นๆ	ให้ความรู้	ทุนการ ศึกษา
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)					
1. ตลาดบ้านแม่สาว	✓				
2. ตลาดบ้านปิ่นแก้ว	✓				
3. ตลาดบ้านป่าไคร้	✓				
รวม	3	-	-	-	-
ร้อยละ*	100	-	-	-	-
รวมธุรกิจเอกชน	12	8	-	-	1
ร้อยละธุรกิจเอกชน**	80	53.3	-	-	6.7

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ *ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจทั้งหมดในแต่ละประเภท

** ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจเอกชนทั้งหมด

4.8.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านการพัฒนาชุมชนของธุรกิจเอกชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)

1) บริษัท ถาวรคำปาง จำกัด จะมีการบริจาคเมื่อมีการแจ้งขอมา ซึ่งมีการบริจาคทั้งในรูปตัวเงิน สินค้าที่ผลิตได้ของธุรกิจ และทุนการศึกษา โดยจะบริจาคให้กับกักขังวัดในชุมชน โรงเรียนในชุมชน งานประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ รวมถึงบริจาคให้กับองค์กรต่างๆ ของรัฐเมื่อได้รับแจ้งขอมา

2) โรงเผาถ่านสรรชัย ไม่มีการบริจาคในรูปตัวเงิน แต่จะบริจาคถ่านที่ธุรกิจผลิตได้ให้กับวัด หรืองานประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ เมื่อได้รับการร้องขอมา

3) ฟาร์มไก่กาญจนก ไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

4) โรงสีข้าวโชควันชื่น มีการบริจาคเงินเมื่อได้รับการแจ้งมา และนำข้าวจากโรงสีสมทบกับชุมชนเมื่อมีงานบุญ งานประเพณีต่างๆ

5) ห้างหุ้นสามัญศตวรรษ ไม่มีการบริจาคสินค้าของธุรกิจหรือสิ่งของอื่นๆ แต่ได้มีการบริจาคในรูปตัวเงินเมื่อได้รับการแจ้งขอความร่วมมือ โดยจะบริจาคให้กับโรงเรียนและวัดในชุมชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)

- 1) ร้านสุนทรพาณิชย์ มีการบริจาคทั้งในรูปของตัวเงินและสินค้าของธุรกิจ ทั้งนี้ยอดการบริจาคขึ้นอยู่กับช่วงเวลา เช่น หากช่วงเวลาใดกิจการมียอดขายต่ำทางร้านก็จะบริจาค่น้อย หรือหากในชุมชนมีงานก่อสร้างใดๆ ประกอบกับกิจการมีสภาพคล่องต่ำ ก็จะไม่มีการบริจาคเงินแต่จะสมทบเป็นวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างแทน
- 2) ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ มีทั้งการบริจาคเงินและในรูปของสิ่งของ โดยเงินจะบริจาคเมื่อได้รับการแจ้งขอมา ซึ่งบริจาคให้ทั้งวัดและโรงเรียนในชุมชน ส่วนการบริจาคสิ่งของทางร้านจะทำเป็นประจำคือ การให้ของรางวัลสำหรับงานวัดเด็ก
- 3) ร้านนนท์พาณิชย์ มีการบริจาคหนังสือมือสองที่รับซื้อมาให้กับโรงเรียนทั้งในชุมชนและนอกชุมชน รวมไปถึงบริจาคให้กับสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดลำปาง นอกเหนือจากการบริจาคหนังสือแล้ว
- 4) ร้านสมายชอป แอนด์ ฟรีชชั่นพาร์ท ทางร้านมีการบริจาคทั้งในรูปตัวเงิน และสินค้าที่ทางร้านทำ โดยจะบริจาคเมื่อโรงเรียนหรือวัดมีการแจ้งขอมา แต่จะมีการบริจาคสินค้าที่ร้านทำมากกว่าตัวเงิน
- 5) ร้านผินฮับ เนื่องจากสินค้าที่ทางร้านจำหน่ายมีต้นทุนค่อนข้างสูง ทางร้านจึงบริจาคเป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งบริจาคให้แก่วัดเมื่อได้รับการแจ้ง หรือเมื่อมีงานประเพณีต่างๆ ในชุมชน
- 6) ห้างฉัตรการค้า มีการร่วมมือกับชุมชน เช่น วัด โรงเรียน หรือองค์กรต่างๆ ในชุมชน โดยเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทางร้านจะนำสินค้าที่จำหน่าย คือ น้ำแข็งและน้ำดื่ม ไปสมทบร่วมกิจกรรมด้วย รวมถึงการบริจาคเงินด้วย แต่โดยมากมักจะเป็นการนำน้ำแข็งและน้ำดื่มร่วมสมทบมากกว่า
- 7) บ้านสวนเชรามิกส์ บริจาคในรูปตัวเงินเพียงอย่างเดียว โดยบริจาคให้แก่วัด และประเพณีประจำปีในชุมชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)

ตลาดบ้านแม่ฮาว ตลาดบ้านปิ่นง้าวและตลาดบ้านป่าไคร้ มีการบริจาคเงินให้กับวัด และงานประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ ในชุมชน ซึ่งกระทำเป็นประจำทุกปี

ธุรกิจเอกชนเกือบทั้งหมดมีความรับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งได้ดำเนินงานต่างๆ กันไป ตามความพร้อมของธุรกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ธุรกิจควรกระทำ เนื่องจากธุรกิจตั้งอยู่ในชุมชน ในบางโอกาสอาจต้องช่วยเหลือเกื้อกูลหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้น

หากธุรกิจไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเลยแม้แต่น้อย ก็อาจจะทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อชุมชนได้ และอาจเกิดปัญหาระหว่างธุรกิจกับชุมชนก็เป็นได้ โดยกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนที่ธุรกิจกระทำมากที่สุด คือ การบริจาคในรูปแบบตัวเงิน รองลงมาคือการบริจาคสิ่งของ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยาก แต่ข้อเสียของการบริจาคเงินหรือสิ่งของคือ หลังจากได้บริจาคไปแล้วธุรกิจส่วนใหญ่ก็จะไม่มีการต่อยอดกิจกรรมต่อ อาจกล่าวได้ว่าบริจาคแล้วก็เสร็จสิ้น เมื่อมีการขอบริจาคเข้ามาอีกก็บริจาคอีก ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการพัฒนาชุมชนให้ได้ผลที่แท้จริง ควรทำอย่างจริงจัง ไม่เฉพาะแต่การบริจาคเงินหรือสิ่งของ เช่น การให้ความรู้แก่ชุมชน การร่วมมือพัฒนาสาธารณูปโภคที่จำเป็นในชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว เนื่องจากการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนในชุมชน ในส่วนของธุรกิจที่ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อาจเป็นเพราะธุรกิจไม่เห็นถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันของธุรกิจกับชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างมาก เนื่องจากการละเลยประเด็นความรับผิดชอบต่อชุมชน ในระยะยาวอาจทำให้ธุรกิจมีอุปสรรคในดำเนินงาน เพราะธุรกิจไม่มีความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ชุมชนจะเกิดทัศนคติในด้านลบกับธุรกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจที่สุด ดังนั้นธุรกิจควรจะปรับเปลี่ยนมุมมองของตนในด้านการพัฒนาชุมชน และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น

ตารางที่ 4.21 แสดงกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/การบริจาคของธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นการพัฒนาชุมชน/การบริจาค				
	เงิน	สินค้าของ ธุรกิจ	สิ่งของ อื่นๆ	ให้ความรู้	ทุนการ ศึกษา
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน					
1. กลุ่มใส่อ้วสบันงา	✓	✓			
2. กลุ่มกระดาษสา		✓		✓	
3. กลุ่มน้ำพริกถาปพริกแกง		✓			
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน					
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่อง ตะไคร้หอม					
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก		✓			
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกั๊ว เกมส์ไม้)	✓	✓			
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้าน หัวหนอง	✓			✓	
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด	✓	✓		✓	
รวม	4	6	-	3	-
ร้อยละ*	44.4	66.7	-	33.3	-

ที่มา: จากการศึกษา

4.8.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านการพัฒนาชุมชนวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

1) กลุ่มใส่อ้วสบันงา ทางกลุ่มได้มีการทำใส่อ้วสบันงาเมื่อมีงานในชุมชน นอกจากนี้ยังมี
การบริจาคเงินให้วัดในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ เป็นประจำ

2) กลุ่มกระดาษสา เนื่องจากทางกลุ่มมีเงินทุนน้อย จึงไม่มีการบริจาคเงิน แต่จะให้
กระดาษสาที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นแก่วัดในชุมชน โรงเรียนในชุมชน หรืองานประเพณีต่างๆ ที่
จำเป็นต้องใช้กระดาษ

3) กลุ่มน้ำพริกถาปพริกแกง ได้มีการนำน้ำพริกที่ทางกลุ่มทำไปร่วมกิจกรรมในชุมชน
เช่น งานประเพณี งานทอดกฐิน เป็นต้น

4) กลุ่มเจดีย์มือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน ไม่มีกิจกรรมพัฒนาชุมชน เนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความมั่นคงทางธุรกิจมากพอ ไม่สามารถให้ความร่วมมือด้านการพัฒนาชุมชนได้

5) กลุ่มสเปร์ยตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม ไม่มีกิจกรรมพัฒนาชุมชน เนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความมั่นคงทางธุรกิจมากพอ ไม่สามารถให้ความร่วมมือด้านการพัฒนาชุมชนได้

6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะดอนสัก ไม่มีการบริจาคในรูปแบบตัวเงิน แต่จะบริจาคสินค้าที่ทางกลุ่มผลิตได้ให้ชุมชน เช่น เมื่อบริการวัด งานประเพณีต่างๆ ในชุมชน หรืองานศพ เป็นต้น

7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุภัทร์ เกมส์ไม้) มีการสินค้าที่ทางกลุ่มผลิตได้ โดยจะมอบเป็นของรางวัลให้แก่เด็กนักเรียนในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ และยังมีการบริจาคเงินให้แก่วัด หรือสมทบทุนในการสร้างสาธารณูปโภคในชุมชน เป็นต้น

8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโม่บ้านหัวหนอง มีการบริจาคเงินเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั้งจากในชุมชนและนอกชุมชนเข้าศึกษาทำงานได้

9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด มีการบริจาคสินค้าที่ทางกลุ่มผลิตได้เป็นรางวัลให้แก่เด็กนักเรียนในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมการแข่งขันต่างๆ และสมทบเงินทุนเมื่อชุมชนมีกิจกรรมต่างๆ เช่น งานวัด งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจ นักเรียน นักศึกษาเข้าดูงานได้ตลอดเวลา

กิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่ได้ทำมากที่สุด คือ การบริจาคสินค้าของกลุ่ม เนื่องจากเป็นสิ่งที่มียูอยู่ หรือสามารถทำเพิ่มได้หากชุมชนมีความต้องการใช้ ส่วนกิจกรรมอื่นๆ มีการทำน้อย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีต้นทุน และกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่ยังไม่กำลังทรัพย์มากพอที่จะพัฒนาด้วยวิธีเหล่านั้น แต่สิ่งที่พบจากการศึกษา คือ จากการที่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้านเป็นคนในชุมชนอยู่แล้ว ซึ่งในเทศบาลตำบลห้างฉัตรนั้นยังมีวิสาหกิจชุมชนปรากฏอยู่ให้เห็นได้ชัด นั่นคือ ถึงแม้ว่ากลุ่มแม่บ้านเหล่านี้จะไม่มีกำลังทรัพย์มากพอสำหรับการบริจาคเงินหรือสิ่งของ แต่สิ่งที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเต็มใจทำและทำเป็นประจำคือ การลงมือลงแรงร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างซุ้มประตูดัด การสร้างสนามเด็กเล่น เป็นต้น ซึ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ในชุมชนยังทำกันเป็นประจำ ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนกว่าการบริจาคเงินหรือสิ่งของ นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีกันภายในชุมชนอีกด้วย

ตารางที่ 4.22 แสดงกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/การบริจาคของธุรกิจของสหกรณ์

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นการพัฒนาชุมชน/การบริจาค				
	เงิน	สินค้าที่ ธุรกิจผลิตได้	สิ่งของ อื่นๆ	ให้ความรู้	ทุนการ ศึกษา
สหกรณ์					
สหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร จำกัด	✓	✓			
รวม	1	1	-	-	-
ร้อยละ	100	100	-	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

4.8.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านการพัฒนาชุมชนของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร จำกัด มีทั้งการบริจาคในรูปแบบตัวเงินและสินค้าเกษตร โดยการบริจาคเงินจะทำเมื่อมีการแจ้งขอมา เช่น องค์กรต่างๆ ของรัฐ หรืองานประจำปีของชุมชน เป็นต้น ส่วนการบริจาคสินค้าจะกระทำเมื่อมีพื้นที่ใดประสบภัยพิบัติ โดยหน่วยงานในพื้นที่นั้นๆ จะแจ้งขอความช่วยเหลือเข้ามา

จากการศึกษาพบว่าสหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยการบริจาคเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มักไม่ค่อยเห็นผลที่ชัดเจนมากนัก สิ่งที่สหกรณ์อาจจะทำได้มากกว่านี้ เช่น การส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้ความรู้ด้านการเกษตรในชุมชน การแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชาวบ้านสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้จากสินค้าเกษตรของตน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสหกรณ์กับชุมชน

ผลการศึกษาความเชื่อมโยงด้านการพัฒนาชุมชน พบว่าธุรกิจมีความร่วมมือที่ดีกับชุมชน หากแต่เป็นการพัฒนาชุมชนที่ไม่อาจยั่งยืน เนื่องจากส่วนใหญ่จะบริจาคในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งบางครั้งไม่สามารถต่อยอดการพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริง หรือบางธุรกิจไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดๆ เลย อาจเพราะละเลยไม่เห็นความสำคัญระหว่างธุรกิจกับชุมชน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่ากังวลพอสมควร เนื่องจากธุรกิจมักมีความเข้าใจผิดๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เช่น การบริจาคเงินก็น่าจะพอแล้ว หรือแม้กระทั่งการหวังผลจากบริจาคเงินเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของธุรกิจ ซึ่งหากพิจารณาจริงๆ แล้ว การพัฒนาชุมชนควรเป็นสิ่งที่ธุรกิจยินดีทำ เต็มใจทำ และกิจกรรมที่ทำนั้นต้องก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนอย่างแท้จริง ธุรกิจกับชุมชนจึงจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

4.9 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อชุมชนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เมื่อธุรกิจมีการผลิตสินค้าต่างๆ ซึ่งในระหว่างการผลิตย่อมมีของเสียเกิดขึ้นเกือบจะทุกขั้นตอน ดังนั้นธุรกิจจึงต้องใส่ใจสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงแหล่งผลิตของตน ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการรักษาทัศนียภาพให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลภายนอกที่พบเห็น และยังการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของธุรกิจอีกด้วย

กิจกรรมที่ธุรกิจดำเนินการมากที่สุดคือ การแยกขยะก่อนทิ้ง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีธุรกิจจำนวน 15 ธุรกิจที่ดำเนินการเรื่องนี้ หรือคิดเป็นร้อยละ 60 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด แบ่งเป็นธุรกิจเอกชน 11 ธุรกิจหรือร้อยละ 73.3 ต่อจำนวนธุรกิจเอกชนทั้งหมด วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้านมีการดำเนินการแยกขยะก่อนทิ้งจำนวน 4 กลุ่มคิดเป็นร้อยละ 44.4 ต่อจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด ส่วนสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด ไม่มีการดำเนินกิจกรรมนี้

การนำวัสดุคืบและอุปกรณ์กลับมาใช้ซ้ำเพื่อลดปริมาณขยะ มีการดำเนินการทั้งหมด 6 ธุรกิจหรือร้อยละ 24 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด ได้แก่ธุรกิจเอกชน 2 ธุรกิจ และวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน 4 กลุ่ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละต่อประเภทธุรกิจจะได้ร้อยละ 8 และร้อยละ 44.4 ตามลำดับ

การดำเนินนโยบายประหยัดพลังงาน มีธุรกิจดำเนินการทั้งสิ้น 4 ธุรกิจหรือร้อยละ 16 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด ได้แก่ บริษัทถาวรลำปาง จำกัด ตลาดบ้านแม่สาว ตลาดบ้านป็นจ้าวและตลาดบ้านป่าไคร้

การบำบัดของเสียก่อนทิ้งมีธุรกิจดำเนินการทั้งหมด 2 ธุรกิจหรือร้อยละ 8 จากจำนวนธุรกิจทั้งหมด นั่นคือ บริษัทถาวรลำปาง จำกัด และ โรงเผาถ่านสรรพชัย

ตารางที่ 4.23 แสดงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อชุมชนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ

ประเด็นการพัฒนา/การบริจาค	จำนวนธุรกิจ	ร้อยละ
มีการแยกขยะก่อนทิ้ง	15	60
นำวัสดุคืบหรืออุปกรณ์กลับมาใช้ซ้ำ	6	24
นโยบายประหยัดพลังงาน	4	16
มีการบำบัดของเสียก่อนทิ้ง	2	8

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: กำหนดจากร้อยละต่อธุรกิจทั้งหมด 25 ธุรกิจ

ตารางที่ 4.24 แสดงกิจกรรมความรับผิดชอบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของธุรกิจเอกชน

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นความรับผิดชอบต่อ				
	บังคับของ เสีย	แยกขยะ ก่อนทิ้ง	นำวัสดุดิบ มาใช้ซ้ำ	ประหยัด พลังงาน	อื่นๆ
ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)					
1. บริษัท ดาวธรรมา จำกัด	✓	✓	✓	✓	
2. โรงเผาถ่านสรรพชัย	✓				
3. ฟาร์มไก่กาญจนก		✓			
4. โรงสีข้าวโชควันชื่น		✓			
5. ห้างหุ้นส่วนสามัญศรชัย					
รวม	2	3	1	1	
ร้อยละ*	40	60	20	20	
ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)					
1. ร้านสุนทรพาณิชย์		✓			
2. ร้านจันทร์หอมพาณิชย์		✓			
3. ร้านนนท์พาณิชย์		✓			
4. ร้านสมชายฮอป แอนด์ พรินซ์ชั่นพาร์ท		✓	✓		
5. ร้านผินฮับ					
6. ห้างฉัตรการค้า					
7. บ้านสวนเชรามิกส์		✓			
รวม	-	5	1	-	-
ร้อยละ*	-	71.4	14.3	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นความรับผิดชอบ				
	บ้ำบัดของ เสีย	แยกขยะ ก่อนทิ้ง	นำวัสดุ มาใช้ซ้ำ	ประหยัด พลังงาน	อื่นๆ
ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)					
1. ตลาดบ้านแม่ฮาว		✓		✓	
2. ตลาดบ้านปิ่นง้าว		✓		✓	
3. ตลาดบ้านป่าไคร้		✓		✓	
รวม	-	3	-	3	
ร้อยละ*	-	100	-	100	
รวมธุรกิจเอกชน	2	11	2	4	
ร้อยละธุรกิจเอกชน**	13.3	73.3	13.3	16	

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ *ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจทั้งหมดในแต่ละประเภท

** ร้อยละของจำนวนธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมต่อธุรกิจเอกชนทั้งหมด

4.9.1 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของธุรกิจเอกชน

ธุรกิจภาคเอกชน (ภาคการผลิต)

1) บริษัท ถาวรลำปาง จำกัด เมื่อมีผลผลิตสินค้าและบรรจุหีบห่อเสร็จแล้วทุกครั้งจะมีการจัดเก็บขยะและแยกประเภทขยะอย่างเป็นสัดส่วน และกำจัดขยะตามข้อกำหนดของโรงงานอุตสาหกรรม วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตจะมีการใช้ซ้ำเพื่อเป็นการลดขยะและลดงบประมาณของธุรกิจ ด้านการบำบัดของเสียจะไม่มีการปล่อยฝุ่นละอองที่เกิดจากการผลิตออกสู่ภายนอก และจะมีการฉีดน้ำเพื่อไม่ให้ฝุ่นลอยขึ้นสู่อากาศ นอกจากนี้จี๊เลื่อยและเศษไม้ที่เหลือจากการผลิตก็จะมีพ่อค้ามารับซื้อเป็นประจำ ทำให้ธุรกิจมีรายได้จากส่วนได้เพิ่มจากรายได้หลัก ด้านการประหยัดพลังงานก็จะมีการปิดไฟหรือเครื่องจักรที่ไม่ได้ใช้ขณะนั้น

2) โรงเผาถ่านสรรพชัย มีการบำบัดของเสียก่อนปล่อยสู่ภายนอก คือทางโรงเผาจะมีการสร้างเตาเผาถ่ายได้ดินเพื่อป้องกันไม่ให้ควันออกมารบกวนชาวบ้าน นอกจากนี้โรงเผายังเลือกสถานที่ตั้งให้ห่างจากแหล่งชุมชนอีกด้วย

3) ฟาร์มไก่กาญจนก มีการแยกขยะก่อนทิ้ง คือ แยกขยะเปียกและขยะแห้งให้เป็นสัดส่วนก่อนทิ้ง เช่น กระสอบอาหารไก่ และมูลไก่ ซึ่งมูลไก่จะมีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์มเพื่อนำไปเป็นปุ๋ย

4) โรงสีข้าวโชควันชื่น มีการแยกขยะก่อนทิ้ง นอกจากนี้ยังมีพ่อค้ามารับซื้อเกลบและข้าวเปลือกที่โรงสีข้าว เป็นการลดขยะของธุรกิจและได้รับรายได้เพิ่มไปในตัว

5) ห้างหุ้นส่วนสามัญสถาพรชัย ไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดๆ

ธุรกิจภาคเอกชน (ร้านค้า)

1) ร้านสุนทรพาณิชย์ ทางร้านมีการแยกขยะจำพวก กถ่อง ถุงพลาสติกออกจากกัน แล้วนำขยะที่แยกแล้วแต่ละประเภทไปขายที่ร้านรับซื้อของเก่า

2) ร้านจันทร์หอมพาณิชย์ เนื่องจากเป็นร้านขายของชำจึงทำให้บรรจุก้นท์ หีบห่อจำนวนมาก ดังนั้นก่อนทิ้งทางร้านจะมีการแยกประเภทขยะออกเป็นสัดส่วน โดยมีพ่อค้ารับซื้อของเก่ามาซื้อขยะแยกแล้วที่ร้านเป็นประจำ

3) ร้านนนท์พาณิชย์ เนื่องจากเป็นร้านขยะรีไซเคิลอยู่แล้ว จึงมีการแยกประเภทขยะเป็นปกติอยู่แล้ว นอกจากนี้ทางร้านยังพยายามทำความสะอาดร้านและปรับปรุงทัศนียภาพในบริเวณใกล้เคียงด้วย

4) ร้านสมายชอป แอนด์ ฟริชชีนพาร์ท มีการแยกประเภทขยะออกเป็นสัดส่วน เช่น ขยะทั่วไป กับเศษเหล็กที่เหลือจากการทำงาน ส่วนการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำนั้น ทางร้านจะเก็บชิ้นส่วนงานหรือชิ้นส่วนเหล็กต่างๆ ที่คาดว่ายังใช้งานได้อยู่เก็บไว้ เพื่อเป็นการลดขยะและประหยัดงบประมาณผลิตไปในตัว

5) ร้านผินฮับ เนื่องจากเป็นร้านค้าที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ จึงไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

6) ห้างฉัตรการค้า ทางร้านซื้อน้ำแข็งและน้ำดื่มจากร้านค้าในตัวเมือง จังหวัดลำปาง แล้วนำมาจำหน่ายแก่ลูกค้า ซึ่งธุรกิจไม่ได้ก่อให้เกิดมลพิษใดๆ จึงไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

7) บ้านสวนเชรามิกส์ มีการแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง เช่น กถ่องกระดาษ พลาสติก หรือเชรามิกส์ที่แตก ออกจากกันอย่างเป็นสัดส่วน

ธุรกิจภาคเอกชน (ตลาด)

ตลาดบ้านแม่ฮาว ตลาดบ้านปิ่นจ้าวและตลาดบ้านป่าไคร้ มีการดำเนินงานคล้ายกัน คือ มีกฎระเบียบให้แม่ค้าต้องแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลและขยะเป็นพิษ เมื่อแยกเสร็จแล้วให้นำไปทิ้งตามจุดที่ตั้งไว้ตามประเภทขยะ นอกจากนี้ยังมีนโยบายประหยัดพลังงาน เช่น ปิดไฟ ปิดพัดลมเมื่อไม่ได้ใช้ เป็นต้น

ตารางที่ 4.25 แสดงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

รายชื่อธุรกิจ	ประเด็นความรับผิดชอบต่อ				
	บำบัดของเสีย	แยกขยะก่อนทิ้ง	นำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ	ประหยัดพลังงาน	อื่นๆ
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน					
1. กลุ่มใส่อ้วสบันงา		✓	✓		
2. กลุ่มกระดาษสา			✓		
3. กลุ่มน้ำพริกถาบพริกแกง	ไม่มีการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม				
4. กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน					
5. กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่อง ตะไคร้หอม					
6. กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสัก					
7. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทรู เกมส์ไม้)		✓			
8. กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดงโมบ้านหัวหนอง		✓	✓		
9. กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด		✓	✓		
รวม	-	4	4	-	-
ร้อยละ	-	44.4	44.4	-	-

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: * ร้อยละของจำนวนกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมต่อจำนวนกลุ่มทั้งหมด 9 กลุ่ม

4.9.2 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน

1) กลุ่มใส่อ้วสบันงา ทางกลุ่มมีการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง นอกจากนี้ยังใช้วัสดุคืบที่เหลือจากการผลิตมาใช้ต่อ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น วัสดุคืบดังกล่าวยังคงต้องใหม่และสดอยู่เพื่อคุณภาพของสินค้า

2) กลุ่มกระดาษสา มีการนำวัสดุคืบกลับมาใช้ซ้ำ โดยทางกลุ่มจะนำกระดาษที่ผลิตไม่ได้มาตรฐานมาทำเป็นกระดาษสาโรยเคลือบ ซึ่งก็เป็นการสร้างสรรค์และลดขยะอีกทางหนึ่ง

- 3) กลุ่มน้ำพริกลาบพริกแกง ไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 4) กลุ่มเจลล้างมือ สบู่ใส น้ำยาล้างจาน ไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) กลุ่มสเปรย์ตะไคร้กันยุง ยาหม่องตะไคร้หอม ไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) กลุ่มสมุนไพรบ้านแพะคอนสั๊ก ไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 7) กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา (สุกัทรูท เกมส์ไม้) ในการผลิตของกลุ่มจะมีถึงสี่ ถัง แลกเกอร์ และเศษขี้เลื่อยจำนวนมาก ดังนั้นทางกลุ่มจึงมีการแยกขยะแต่ละชนิด แล้วให้พ่อค้ามารับซื้อต่อไป
- 8) กลุ่มแม่บ้านข้าวแต่น้ำแดง โหมบ้านหัวหนอง มีการแยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง นอกจากนี้ น้ำมันพืชที่ใช้ในการผลิตจะมีพ่อค้ามารับซื้อเพื่อไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงต่อไป นับว่าเป็นการลดขยะและได้รายได้ไปในตัว ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำนั้น ในการผลิตข้าวแต่น้ำแดงบางครั้งจะมีข้าวแต่น้ำแดงที่มีขนาดไม่ได้ตามมาตรฐาน ทางกลุ่มจึงนำข้าวแต่น้ำแดงนี้มาทำเป็นข้าวแต่น้ำแดงอัดบอย ซึ่งแนวคิดนี้ได้มาจากการศึกษาดูงาน จึงทำให้ทางกลุ่มได้ใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าและยังได้ข้าวแต่น้ำแดงชนิดใหม่ไว้จำหน่ายอีกด้วย
- 9) กลุ่มอำนวยการกะลาแฮนด์เมด การผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องใช้กาบ แลกเกอร์จำนวนมาก สิ่งที่เหลือจากการผลิตจึงเป็นบรรจุภัณฑ์ของวัสดุติดดังกล่าว ดังนั้นทางกลุ่มจะแยกถังขยะแต่ละชนิด เมื่อถึงเวลาที่จะนำขยะที่แยกแล้วไปขาย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ในส่วนของการนำวัสดุกลับมาใช้นั้น เช่น สีนํ้าหนึ่งชิ้น ใช้กะลาเพียงครั้งเดียว กะลาที่เหลืออีกครั้งก็สามารถนำไปผลิตสินค้านั้นต่อไปได้ หรือช่อดอกมะพร้าวที่มีหลายๆ ขนาด ก็สามารถทำสินค้านั้นได้หลากหลายเช่นกัน โดยไม่ต้องทิ้งส่วนที่เหลือ นับว่าเป็นการใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

4.9.3 ผลการศึกษาความเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนด้านการพัฒนาชุมชนของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรห้วยฉัตร จำกัด เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่รับซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงไม่มีการดำเนินการด้านนี้

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจส่วนใหญ่มีความร่วมมือด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี โดยกิจกรรมที่ทำมากที่สุดคือ การแยกขยะก่อนทิ้ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยาก และไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใดก็ทำได้เหมือนกัน นอกจากนี้ในส่วนของธุรกิจที่มีของเสียจากการผลิตก็มีการหลีกเลี่ยงการปล่อยสู่ภายนอกหรือมีการบำบัดก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ธุรกิจควรทำที่สุด ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับชุมชนเป็นไปด้วยดี ในส่วนของธุรกิจที่ยังไม่มีการดำเนินการด้าน

สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้เหตุผลว่าการดำเนินงานของธุรกิจไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือของเสีย ในความเป็นจริงแล้วถึงแม้ว่ากระบวนการผลิตหรือขั้นตอนการดำเนินงานของธุรกิจจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีกิจกรรมอื่นๆ ที่ธุรกิจสามารถกระทำ เพื่อเป็นแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมรอบๆ ธุรกิจให้มิตรกับธรรมชาติ การให้คำแนะนำหรืออบรมแรงงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งการแนะนำลูกค้าให้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการใช้สินค้าของตน เป็นต้น ดังนั้น หากธุรกิจดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตระหนักเห็นถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อม และดำเนินการแก้ไขและพัฒนาอย่างถูกวิธี ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธุรกิจกับชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี